Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 10 июль
ЯКШАНБА
№ 157 (4.353).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ОТАЛИҒИДА

ЮТУҚЛАР БОИСИ— ИНСОН ОМИЛИ

Бу тўла хўжалик ҳисоби шароитида ишлаётган Ленин йўли районидаги Ленин номли совхоз-техникумида тўласинча исботланмоқда.

Директор ҳузурига кириш учун навбатда турганлар кўп. Уларнинг аксарияти қариялар. Абдусалом Ғозиев ҳар бирининг қўлидаги қоғозни олиб ўқийди-ю, чап бурчагига ниманидир ёзиб, имзо қўяди. Кирганлар бирин-кетин «раҳмат» деб чиқиб кетишаяпти.

— Бирига сомон, иккинчисига беда пичани, бошқасига товуқ учун буғдой чиқити керак. Имконият бор экан, пулига бераяпмиз, — дейди директор. — Бултур ҳам ишчиларга, уруш ва меҳнат ветеранларига 400 тоннадан зиёд сомон, беда пичани сотганмиз. Совхозимизда қарийб 19 минг аҳоли истиқомат қилади. 2.684 та оила бор. Қорамоли, қўй-эчкиси ёки пар рандаси бўлмаган хонадон йўқ ҳисоби. Шунинг ўзиёқ катта бойлик. Ҳар оила ўзини гўшт, сут, қатиқ, сариёғ, тухум билан таъминлашга ҳаракат қилаётган экан, биз уларни қўллаб-қувватлашимиз, амалий ёрдам кўрсатишимиз керак. Тўғри, бундан тўрт-беш йил аввал пичан ёки сомон сўраб директор ҳузурига киришга одамларнинг юраги бетламасди. Сабаби, халққа сотиладиган пичаннинг ўзи бўлмасди. Планда икки йиллик озуқа жамғариларди-ю, қишлов бошланди дегунча хўжалик раҳбаридан тортиб чорвадоргача озуқа ахтариб сарсон бўларди. Пахта плани бажарилса бас, раҳбардан талаб қилинадигани аслида шу эди. 1982 йилда 6.029 гектар суғорма майдонга эга йирик хўжаликда бор-йўғи 272 гектар бедапоя бўлганлигига ишониш қийин. Лекин бу — рост. Ҳозир аҳвол тубдан ўзгарган. Озуқабоп лавлаги, оралиқ экинлари, маккажўхоридан ташқари минг гектар бедапоямиз бор. Ҳар шартли молга тайёрланаётган озуқа бирлиги икки баробар кўпайди. Жамғарилаётган беда пичани, сомоннинг бир қисми иккинчи йилга қолмоқда.

Ленин номли совхоз нафақат қўриқда, балки областда иқтисодий жиҳатдан бақувват хўжаликлар жумласидан. Бултур, гарчи йиллик план уддаланмаган бўлса-да, давлатга 14 минг 454 тонна пахта сотилди. Жорий йилда 4.664 гектар майдондан 15.000 тонна ингичка толали хом ашё етиштирилади. Ҳосилдорлик гектар ҳисобига 33,7 центнерга етади. Ялпи ҳосилнинг 70—75 проценти машиналар ёрдамида терилади. Тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтгунга қадар пахтачиликда интенсив технология жорий этилганлиги яхши натижа бераяпти. Жами майдон кузда икки ярусли плуглар ёрдамида шудгор қилинди. Уруғ кенг қаторлаб, пуштага қадалди. 70 процент ер экиш пайтида озиқлантирилди. 270 гектарга эса биринчи марта лазер нури эмдирилган чигит экилди. Олимларнинг таъкидлашларича, бунда ҳосилдорлик гектар ҳисобига 3—5 центнер ошади, чигитнинг ёғлилик даражаси 1,5 процент ортади.

Саратон иссиғини писанд қилмай далаларда ишлаётган чопиқчилар, сувчилар, механизаторларнинг матонатига ҳар қанча мақтов оз. 7-агроучасткага қарашли Жўра Исматов бошлиқ бригада пайкалларида бўлганимизда хаёлимиздан шу фикр ўтди. Меҳнат аҳли бу йил 450 тонна ипак пахта сотиш ниятида астойдил ишламоқда. Бунинг самараси кўзга яққол ташланмоқда: ҳар туп ғўзада 4—5 тадан бўлиқ кўсак, 20—25 та гул ва шона санайсиз. Ялпи ҳосилнинг 75—80 процентини машиналарда териб олишга ҳозирдан тайёргарлик кўрилаяпти. Ниҳоллар машинабоп қилиб ўстирилмоқда. Айниқса пайкалларни бегона ўтдан тозалаш диққат марказида турибди.

— Ғўзанинг ривожи ўтган йилгидан 7—8 кун олдин, — дейди бригада бошлиғи, — Кечадан бошлаб чеканкалашга киришдик. Айни пайтда ғўза қатор ораларига ишлов бериш, суғориш бир дам бўлса-да сусайгани йўқ. Зараркунандаларга қарши курашда биологик усул қўлланилаяпти. Умуман сўнгги беш йил ичида заҳарли дори ишлатилмаётир. Авваллари унга совхоз бўйича ярим миллион сўм сарфланарди. Гап фақат бунда эмас, одамлар саломатлигига етказилган зарарни сўмлар билан ўлчаб бўладими! Совхоз раҳбарлари қайта қуриш вазифаларини одамлар рўёбга чиқаришларини, шу боисдан уларга ғамхўрлик ва эътиборни кучайтириш лозимлигини тушунган ҳолда иш юритаётганликлари ҳаммага маъқул бўлаяпти.

Қишлоқда турмуш маданиятини юксалтириш билан боғлиқ кўпгина масалаларни ҳал этишга муносабат ҳам тубдан ўзгармоқда. Бунга тўлиқ хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиб ишлаш кенг имкон бераяпти. Ҳар бир агроучасткада медицина пункти ишлаб турибди. Булардан ташқари қишки ва ёзги клуб, сартарошхона, этикдўзлик устахонаси, новвойхона, учта ошхона, иккита кўчма киноқурилма, иккита ҳаммом мавжуд. Уларда йилига 153 минг сўмлик маданий-маиший хизмат кўрсатилмоқда. Сўнгги икки йил мобайнида 3, 6, 9- агроучасткаларда хўжалик кучи билан 9 километрга водопровод ўтказилди. Келгуси йили 8-агроучастка аҳолиси ҳам ичимлик сувдан баҳраманд бўлади. 2 ва 6-агроучасткаларда эса шинам савдо маркази қад кўтарди. Унда сабзавот маҳсулотлари, гўшт дўконлари ишламоқда. Ҳозирги пайтда совхоз марказида стадион қурилаяпти. 7-агроучасткада эса ҳашар усулида стадион қурилиб, «Гиламбоф» футбол командаси тузилди.

— Совхозимиз 1987 йил апрель ойидан бошлаб тўла хўжалик ҳисобида ишламоқда, — деди бош бухгалтер Эгам Йўлдошев. — Шу муносабат билан участка ва бригадалар йириклаштирилди. Яъни участкалар учта, бирgадалар 67 та қисқарди. Пахтачиликда бригада пудрати тўлиқ жорий этилган. Ғаллачиликда, бедачиликда, сабзавотчиликда, қисман чорвачиликда оилавий пудрат йўлга қўйилди. Хўжалик юритишнинг янги усули давлат планининг сўзсиз бажарилишини таъминлашда, сифатли маҳсулот етиштиришда нафақат раҳбар ва мутахассисларнинг, балки деҳқонлар ҳамда чорвадорларнинг ҳам масъулиятини оширди. Пировард натижа меҳнатга берилажак холис баҳо эканлигини ҳамма англамоқда. Булар яхши, албатта. Лекин хўжалик соф даромадининг 25—30 проценти йилига юқори ташкилотларга олиниши бизни ҳайратга солади. Масалан, бу йил қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотишдан 5,5 миллион сўм соф даромад олиш режалаштирилган. Унинг 1 миллион 850 минг сўми ёки 33,6 проценти юқори ташкилотларга ўтказилиши ҳам ҳозирдан белгилаб қўйилганки, унинг нормасини қайта кўриб чиқиш жуда зарур. Акс ҳолда бу хўжалик экономикасига салбий таъсир кўрсатади. Таъминотдаги тақчиллик ҳам одамлар ҳафсаласини пир қилмоқда.

— Биз жорий йилда 97 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 33,6 центнер ўрнига 35 центнердан ингичка толали пахта етиштиришга аҳд қилганмиз, — дейди 2-агроучастканинг бригада бошлиғи Тўтихол Юнусова. — Сувчи ва механизаторни ҳисобга олмаганда, далада ишловчиларнинг аксарияти хотин-қизлар. Ҳарорат 50 даражадан ошганда ҳам иш тўхтамайди. Шундай қилинмаса ҳосилни бой беришимиз мумкин. Бундай шароитда меҳнат қилаётган хотин-қизларимизнинг оёғидаги қуйма калишларга назар ташлаб: «Наҳотки республикада бир неча пойафзал фабрикаси ишлаб турса-ю, Ватанга миллион-миллион тонна пахта етказиб бераётган деҳқонлар учун далабоп оёқ кийими тайёрлаш ҳеч кимни қизиқтирмаса?» деган хаёлга борасан. Ахир қуйма калишларнинг турган-битгани саломатликка зарар-ку!

Қўриқ хўжалик деҳқонлари қайта қуришнинг янги босқичи вазифаларини чуқур ҳис этган ҳолда уюшқоқлик билан меҳнат қилаётганликларини ҳар қадамда ҳис этасиз. Бу оддий ишчининг меҳнатга муносабатида, зиммадаги масъулиятни ҳис этишида яққол намоён бўлмоқда. Пахта териш машиналари эрта-индин тўлиқ ремонтдан чиқарилади. 1.700 нафар кетмончи, сувчи ва механизаторнинг эътибори эртаги ва мўл ҳосил етиштиришга қаратилган. Харажатларни камайтириш, арзон, сифатли маҳсулот ундириш тадбирлари изчил амалга оширилмоқда. Жорий йилнинг дастлабки уч ойи мобайнида совхозда 664,8 минг сўм маблағ иқтисод қилинди.

Тўла хўжалик ҳисоби афзалликлари ҳаммага равшан бўлмоқда. Деҳқон ҳам, чорвадор ҳам бундан кейин фақат ана шу йўлдан боришига шубҳа йўқ. Бизнингча буни агросаноат комплекси доирасига кирувчи таъминот ташкилотлари ҳам тўғри тушуниб, деҳқонларга амалий ёрдам кўрсатсалар мақсадга мувофиқ бўларди.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Фарғона областининг Тошлоқ ва Қува районлари меҳнаткашлари кўп йиллардан бери ўзаро мусобақалашиб ишлашмоқда. Беллашув яхши натижа бераяпти. Бир-бирларига дўстона маслаҳатлари камчиликларни бартараф этишга, меҳнат муваффақиятларини кўпайтиришга ёрдамлашмоқда.

СУРАТДА: Қува районидаги Киров номли колхоз бош агрономи Ўринбой Мамадалиев (ўнгда) ва тошлоқлик тажрибали деҳқон, Ленин номли колхоз бригадаси бошлиғи Омон Абдуолимов ғўза ривожини кўздан кечиришмоқда.

А. ҚОСИМОВ фотоси.

БОЛАЛАРНИНГ ХАЛҚАРО «ТИНЧЛИК БАЙРОҒИ» АССАМБЛЕЯСИ ҚАТНАШЧИЛАРИ ВА МЕҲМОНЛАРИГА

Азиз дўстлар!

Кейинги вақтларда мен турли мамлакатларнинг кўпгина болалар ташкилотлари ва ҳаракатлари вакиллари билан учрашишга мушарраф бўлдим. Планета ёшлари эндигина бошланган ҳаёт жувонмарг бўлишидан қўрқмай ўсиш ва ривожланишни астойдил истайдилар.

Сизлар инсониятга ядро ёнғини хавфидан халос бўлиш умиди нур соча бошлаган вазиятда йиғилдингиз. Келгусида дунёмиз ядро қуролидан ва зўравонликдан халос бўлиши, ундаги одамлар осойишта яшаши, улар ўзларининг тинч ишлари билан шуғуллана олишлари учун ҳали зўр бериб курашиш ва кўп иш қилиш керак, ҳамманинг ҳам қийин ва зарур ишлари жуда кўп.

Вақти келиб сизлар катта авлод бошлаган ишни ниҳоясига етказишингиз керак бўлади. Ҳозирнинг ўзидаёқ ёшлар хурофот ва ишончсизликни тугатишга ҳисса қўша олишларига, халқлар ўртасида ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликка зўр ғайрат билан кўмаклаша олишларига ишончим комил.

Сизларга муваффақият ёр бўлсин, азиз дўстлар!

М. ГОРБАЧЕВ.

М. С. Горбачев Рамасвами Венкатараман билан учрашди

8 июль куни Кремлда М. С. Горбачев Ҳиндистон Республикасининг президенти Р. Венкатараман билан учрашди. У президентни мамлакатимизнинг яхши қалин дўсти сифатида табриклади. Президент иккала мамлакат ўртасидаги муносабатлар ҳозиргидек бўлиб қолиши учун Жавоҳарлал Неру, Индира Ганди ва Ражив Ганди билан ҳамкорликда кўп иш қилган. Президентнинг визити СССРда Ҳиндистон фестивалининг якунланиши билан боғлиқ бўлиб, фестиваль иккала халқни бир-бирига ниҳоятда яқинлаштирди. Бу Ҳиндистоннинг Совет Иттифоқига ҳақиқатан ҳам «бостириб кириши» бўлди ва биз бундай бостириб киришни табриклаймиз, деди М. С. Горбачев.

Айни вақтда визит совет ва ҳинд раҳбарияти ўртасидаги мунтазам мулоқотнинг бир қисми, икки томонлама муносабатларни ривожлантиришга қўшилган яна бир ҳисса бўлди. Ҳар иккала буюк давлат халқлари манфаатларининг бир-бирига мос келиши шу муносабатларнинг пойдеворини ташкил этади, деб таъкидлади М. С. Горбачев. Агар бунга фалсафий хусусиятнинг ўхшашлиги, маънавий яқинлик қўшиладиган бўлса, мана шуларнинг ҳаммаси биргаликда иккала халқ ўртасидаги муносабатларни бойитади, ҳамжиҳатлик ва ишончни таъминлайди, улар ўртасидаги алоқаларнинг пишиқ-пухталигини мустаҳкамлайди.

Президент билан Бош секретарь ўз мамлакатларида экономиканинг аҳволи тўғрисида бир-бирларига ахборот бердилар. Шу муносабат билан Совет—Ҳиндистон иқтисодий ҳамкорлигининг баъзи масалалари тилга олинди, унинг, жумладан энергетика соҳасидаги истиқболлари ижобий баҳоланди.

Ушбу мавзуда ва баъзи ички сиёсий муаммолар, шу жумладан миллатлараро, этник характердаги муаммолар юзасидан фикрлашувлар чоғида шундай муаммоларнинг ўзи ҳам, ҳар иккала мамлакат тараққиётининг ҳозирги жўшқин босқичида мазкур муаммоларни ҳал этишга ёндашувлар ҳам ўхшаш эканлиги қайд этиб ўтилди, бу эса доимий фикрлашув ҳамда тажрибани баҳам кўришнинг аҳамиятини тасдиқлайди.

Суҳбатдошлар КПСС XIX конференциясининг якунларига бир неча марта қайтдилар. Президентнинг баҳосига кўра Ҳиндистондагилар конференциянинг Совет Иттифоқи учунгина эмас, балки бутун дунё учун ҳам аҳамиятини тўла-тўкис англамоқдалар. М. С. Горбачев конференциядан олган таассуротларини ўртоқлашиб, жумладан у қайта қуриш ниҳоятда зўр қўллаб-қувватланаётганлигини намойиш қилганлигини, шу билан бирга заиф томонларни, қийинчиликларни ҳам яққол кўрсатганлигини қайд этиб ўтди. Эскича фикрлашга, ишни ташкил этишнинг эскича формаларига, биз консерватизм деб атаётган қолоқ нарсаларга ёпишиб олиш мана шуларнинг энг асосийсидир. Одамларнинг кундалик манфаатларига дахлдор энг муҳим масалаларни тез ҳал этиш ва айни вақтда базисда ҳам, устқурмада ҳам олға ҳаракат заминларини вужудга келтира бориш нақадар зарур эканлиги яна ҳам яққолроқ бўлиб қолди. Одамларнинг қайта қуришга муқаррар тус беришга бўлган ва ёрқин ифода этилган иродаси ҳамда делегатларнинг ҳам, шу делегатлар кимнинг номидан гапирган бўлса, ўша кишилар ҳам муаммолар қаердандир юқоридан ҳал этилишини энди кутиб турмаётганликлари, муаммоларни ҳал этиш уларнинг ўзларига, ҳар бир коллективга, иш жойидаги ҳар бир кишига, унинг масъулиятига ҳамда ўз ишини бажара билиш маҳоратига боғлиқ эканлигини англаётганликлари конференциядан олган менинг энг кучли таассуротимдир. Қайта қуришда барча ва ҳар бир киши қатнашиши лозимлигини халқ, партия англаётганлиги ўзгартишлар жараёни кучайиб боришига ишонч бағишламоқда.

Биз буюк кунларни бошдан кечирдикки, бу кунлар вазиятга баҳо беришни ниҳоятда равшанлаштирди, шунингдек қайта қуриш муттасил кучайиб бораётганлигига комил ишонч бағишлади.

Халқаро вазиятни муҳокама қилиш чоғида Москвада олий даражада ўтказилган Совет—Америка учрашуви ва унинг конкрет натижалари каби катта воқеаларга берилган баҳоларнинг бир хиллиги таъкидланди, СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларни яхшилашдан умумий манфаатдорлик изҳор қилинди.

М. С. Горбачев билан Р. Венкатараман 1986 йилги Деҳли декларациясининг аҳамиятини таъкидладилар. Бу декларация эндиликда бутун дунёга маълум бўлиб, унинг ғоялари барча салмоқли халқаро ташаббусларга киритилмоқда. Буюк Ҳиндистон жаҳон майдонида фаол иш кўриб, инсониятга ялпи ҳамкорлик, зўравонликсиз дунё, аралашмаслик ва мустақилликни ҳурмат қилиш истиқболини таклиф этмоқда. Унинг Осиё—Тинч океан регионидаги роли ғоят катта бўлиб, бу регионнинг ҳозирги замон цивилизацияси тараққиётидаги аҳамияти ортиб бормоқда.

Биз Совет раҳбарияти билан Р. Ганди бошчилигидаги Ҳиндистон раҳбарияти ўртасидаги ҳамжиҳатлик ва баҳамжиҳат ҳаракатнинг юксак даражада эканлигини қадрлаймиз, деди М. С. Горбачев. Бизнинг ўй-фикримиз таърифланаётган позициялар қанчалик мустақил бўлмасин бир йўналишдан бораётганлиги БМТ Бош Ассамблеясининг қуролсизланишга бағишланган махсус сессиясида яна бир бор тасдиқланди. Ана шу сессияда Совет Иттифоқининг концепцияси ҳамда Р. Ганди баён этиб берган «ядро қуролидан холи, зўравонликсиз дунёни барпо этиш борасидаги ҳаракатлар плани» бир-бирига ҳамоҳанг бўлиб янгради. Шу туфайли қуролсизланиш жараёнига яна бир сезиларли омил бағишланди.

Табиийки, Афғонистондаги аҳволни бартараф этиш қандай бораётганлиги муҳокама қилинди, мана шу ғоят муҳим халқаро масалада қарашларнинг муштараклиги тасдиқланди. Покистоннинг Женева битимларини бузаётганлигига баҳо берилди. АҚШдан Покистонга ғоят кўплаб ҳарбий аслаҳалар етказиб берилаётганлиги, булар мудофаа эҳтиёжларидан жуда ошиб кетаётганлиги хусусида Ҳиндистон жиддий ташвишланаётганлиги тўла тушунилаётганлиги изҳор қилинди. М. С. Горбачев биз ўзимизни барча ҳаракатларимизда ҳозир, шунингдек келажакда Совет Иттифоқи манфаатларига ҳам, Ҳиндистон манфаатларига ҳам мос келадиган тарзда иш кўраверамиз, деб президентни ишонтирди ва буни Р. Гандига етказишни сўради. Бундан буён ҳам Ҳиндистон раҳбарияти билан доимий мулоқотда бўлиб, у билан маслаҳатлашиб турамиз.

Р. Венкатараман М. С. Горбачев билан совет халқига Р. Гандидан ва 800 миллионли ҳинд халқидан салом топширди. М. С. Горбачев ҳам совет халқи номидан Ҳиндистон бош министри Р. Ганди ва ҳинд халқига салом топширишни илтимос қилди.

Учрашувда элчи Т. Н. Кауль қатнашди.

(ТАСС).

ҲИНДИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ РАМАСВАМИ ВЕНКАТАРАМАННИНГ ЎЗБЕКИСТОНГА КЕЛИШИГА ДОИР

Ўзбекистон меҳнаткашлари Ҳиндистон Республикаси президентининг келишини қутлайдилар ва Ҳиндистон олий делегациясининг визити СССР билан Ҳиндистон ҳамкорлигини янада ривожлантириш йўлида муҳим қадам бўлади, деб чин кўнгилдан ишонч изҳор қиладилар.

Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасидаги алоқалар чуқур тарихий илдизга эга бўлиб, анъанавий дўстлик тусидадир. Республикамиз халқи Ҳиндистон делегациясининг Ўзбекистонга келиши Совет—Ҳиндистон муносабатларини барча соҳаларда мустаҳкамлашга хизмат қилади, деб ҳисоблайди.

Ҳиндистон Республикасининг президенти Рамасвами Венкатараман СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан расмий дўстлик визити билан мамлакатимизда меҳмон бўлиб турибди.

Р. Венкатараман 1910 йил 4 декабрда Жанубий Ҳиндистондаги ҳозирги Тамилнаду штати территориясида туғилган. Юридик маълумотга эга. 1935 йилдан бошлаб Мадорас президентлиги олий судининг, Ҳиндистон олий судининг адвокати бўлиб ишлаган. Миллий озодлик ҳаракатида фаол иштирок этганлиги учун Британия мустамлакачилик маъмурияти уни бир неча бор қамоққа олган.

1952 йилда биринчи чақириқ Ҳиндистон парламенти халқ палатаси қуйи палатасига сайланган, Ҳиндистон Миллий Конгресси (ХМК) ҳукмрон партияси парламент фракциянинг секретари бўлган. 50—60-йилларда Мадорас (ҳозирги Тамилнаду) штати ҳукумати составида саноат ва меҳнат министри сифатида қатнашган.

1967 йилда у Ҳиндистон план комиссиясининг саноат учун масъул бўлган аъзоси

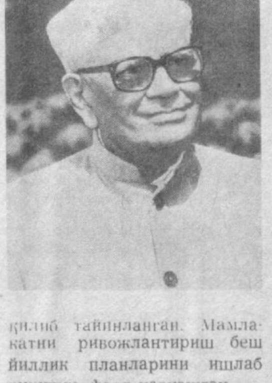

қилиб тайинланган. Мамлакатни ривожлантириш беш йиллик планларини ишлаб чиқишда фаол қатнашган.

60—70-йилларда Ҳиндистон ички сиёсий турмушида катта роль ўйнади, мамлакат парламентига икки марта сайланди.

Р. Венкатараман 1980 йилда И. Ганди тузган марказий ҳукумат составига молия министри сифатида кирди. Айни бир пайтда саноат министрлигига раҳбарлик қилди.

1982 йил январида бошқа муҳим лавозимга — мудофаа министри лавозимига тайинланди.

1984 йил 22 августда Ҳиндистоннинг вице-президенти, 1987 йил 13 июлда эса Ҳиндистон президенти этиб сайланди.

Р. Венкатараман мамлакатимизга бир неча бор келган, сўнгги марта 1983 йилда расмий визит билан келган.

У Ҳиндистонда чиқадиган «Совьет лэнд» («Советлар мамлакати») журнали таъсис этган Жавоҳарлал Неру номли мукофотнинг лауреатидир.

Р. Венкатараман Ҳиндистон президенти юксак лавозимида ядросиз ва зўравонликсиз дунёни барпо этиш учун, тинч-тотув яшаш, қуролсизланиш, регион можароларини сиёсий воситалар билан бартараф этиш учун курашмоқда. У тинчлик, дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги Совет— Ҳиндистон шартномаси мустаҳкам негизида СССР билан ҳар томонлама алоқаларни ривожлантириш тарафдоридир. Р. Венкатараман мамлакатимизга визити вақтида Ҳиндистон фестивалининг тантанали ёпилиш маросимида қатнашади. Ҳиндистон фестивали ва СССРнинг Ҳиндистондаги фестивали халқ дипломатиясининг, ҳар икки буюк халқ бир-бирларига ўзаро дўстлик, хайрихоҳлик ва ҳурмат туйғуларини намоён этишининг ёрқин намунаси бўлиб қолади.

ДЎСТЛИК ФЕСТИВАЛИ

Мамлакатимизда бир йил давом этган Ҳиндистон фестивали иккала улуғ халқ тарихида ҳақиқатан ниҳоятда катта воқеа бўлди. Дўстлик ва маданият ноёб байрами деярли бутун Совет Иттифоқини қамраб олди. Кечқурун «Олимпийский» спорт комплексида бўлган тантанали маросим билан фестиваль якунланди. Маросимга Р. Венкатараман рафиқаси билан, А. А. Громико рафиқаси билан келишди.

Улар билан бирга ложада В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, А. Ф. Добрынин ҳамда Совет Иттифоқи ва Ҳиндистоннинг бошқа расмий кишилари ҳозир бўлдилар.

А. А. Громико М. С. Горбачевнинг СССРда Ҳиндистон фестивали ёпилишининг тантанали маросими қатнашчиларига табрикномасини ўқиб эшиттирди, табрикнома қарсаклар билан кутиб олинди.

Р. Гандининг Р. Венкатараман ўқиб эшиттирган табрикномаси қарсаклар билан кутиб олинди.

Ҳиндистон ва Совет Иттифоқи санъатининг етакчи усталари иштирокида тайёрланган катта томоша «Шанти парв—тинчлик байрами» деб аталган эди. Бу байрамни намойиш этиш учун Москванинг энг катта залларидан бири санъат усталари ихтиёрига бериб қўйилди.

Икки дўст мамлакатнинг бир йил давом этган мислсиз байрами ниҳоясига етмоқда. Бу байрам совет кишиларига кўҳна ва ҳамиша навқирон Ҳиндистоннинг улуғ халқи билан, унинг гўзал санъати ва маданияти билан унутилмас учрашувлар ҳадя этди.

(ТАСС).

БУГУН—БАЛИҚЧИЛАР КУНИ

ХАЛҚИМИЗНИНГ ЛУҚМАИ ҲАЛОЛИ

Республикамиз балиқчилари Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қарорларини зўр мамнуният билан кутиб олдилар. Улкан анжуман қабул қилган ҳужжатлар амалий ишга астойдил киришган тармоқ ходимлари ҳаётида муҳим ўрин эгаллади.

Ўзбекистоннинг балиқчилик соҳаси дуч келаётган муаммоларга қарамасдан муттасил ривожланмоқда. Мақсадимиз шу йилнинг ўзидаёқ ўттиз минг тонна балиқ овлашдек маррани эгаллашдан иборат. Келгуси йилда эса бу рақам 32,1 минг тоннага етиши керак. Бу Озиқ-овқат программаси ижросига бизнинг улушимиз бўлади.

Беш йилликнинг қолган йилларида қарийб 5 минг гектар майдонни реконструкциялаш тугалланади, 12,8 минг гектар балиқ ҳавзалари ремонт қилинади. Ҳозир бу иш қизғин паллага кирган. Бугунгача 8.200 гектар майдондаги ҳовузларда товарбоп балиқ боқилмоқдаки, бу бултургидан 500 гектар кўпдир. Деярли ҳамма хўжаликларимизда ишлаб чиқариш интенсив технология асосида, ҳозирги замон илм-фани ютуқлари, илғорлар тажрибаси, биологик қоидаларга қатъий риоя қилган ҳолда ташкил этилган.

Жиззах, Хоразм, Навоий, Самарқанд областлари ва Қорақалпоғистон АССРнинг кўл хўжаликларида қарийб 200 минг гектар саҳнда саноатбоп балиқларни кўпайтириш учун аниқ тадбирлар кўрилмоқда. 55 минг гектар сув омборларида 1.000 тоннагача балиқ овлаш учун иш олиб борилаяпти. Балиқ хўжалиги давлат комитетининг Ўзбекистон балиқ хўжалиги илмий тадқиқот институти олимлари ТошДУ ўқитувчилари ва ишлаб чиқариш илғорлари билан ҳамкорликда селекция-наслчилик ишларини амалга ошириб канал лаққаси, тотай карпи, Вьетнам дўнгпешонаси, Дональдсон форели каби сермаҳсул балиқларни иқлимлаштираяптилар.

Ҳар йили 17 миллион шартли банка балиқ консерваси ишлаб чиқаришни режалаштираётган Мўйноқ балиқ саноати бирлашмасининг иккинчи навбати реконструкцияси тугалланаяпти. Совуқхоналарнинг умумий қувватини 4 минг тоннага етказиш учун балиқчилик хўжаликларида қўшимча холодильниклар қурилаяпти.

Ҳамма ерда уй-жой, социал, маданий-маиший бинолар бунёд этиш жадал суръатларда давом этмоқда. Жорий беш йилликда бундай қурилиш ҳажми салкам уч ҳисса кенгайди. Бу уй-жой танқислигини бирмунча юмшатишга имкон яратди ва натижада кадрлар қўнимсизлиги камайди.

Балиқ хўжалиги давлат комитети системасида юқори рентабелли йирик хўжаликлардан бири Меҳнат Қизил Байроқ орденли «Балиқчи» тажриба-намуна ишлаб чиқариш бирлашмаси фаолият кўрсатаяпти. Бу ерда ўтган йили Тошкент шаҳри ва области меҳнаткашлари дастурхонига 4.650 тонна тирик, 1.900 тонна музлатилган, 1.040 тонна дудланган балиқ етказиб берилди. Бу суръат жорий йилда ҳам асло пасайгани йўқ. Юқорида номи тилга олинган Мўйноқ балиқ саноати бирлашмаси ва йилига гектаридан 50 центнердан балиқ етказиб бераётган Дамачи комбинати ходимлари тармоқда байроқдорлик қилишаяпти. Киров, Наманган, Фрунзе балиқ хўжалиги коллективлари, шунингдек кўплаб бўлинмалар юқори натижаларга эришмоқдалар.

Эндиликда Ўзбекистон балиқчилигининг чинакам миришкорлари довруқ қозонмоқдалар. Кўксида Октябрь революцияси, Меҳнат Қизил Байроқ орденлари ва шодашода медаллар порлаб турган балиқчи, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган чорвадор Н. Абдуллиннинг номини нафақат «Балиқчи» бирлашмасида, балки бутун республикада яхши билишади. Нукус балиқ заводи устаси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. Назархонов, Мўйноқ бирлашмаси нимталовчиси, СССР Олий Совети депутати Г. Кошанова, Қорақалпоғистон балиқчилар союзи аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати К. Исмоилов, Жиззах балиқ хўжалиги ишлаб чиқариш бирлашмаси бригада бошлиқлари С. Петровский, А. Мансуровларнинг номлари илғорлар рўйхатидан тушмай келаяпти. Балиқ хўжалиги давлат комитети корхоналари ва бирлашмалари «Узбекрибвод», «Узрибпромсбит», «Гидрорибпроект» Ўрта Осиё бўлими, балиқ омухта еми етиштиришга ихтисослашган Чиноз заводи, ихтиопатологик инспекция коллективлари билан ҳамкорликда ишламоқдалар.

Аксарият коллективлар ўз байрамларини қайта қуришга халақит берувчи муаммоларни ҳал этиб қаршилашга интилмоқдалар. Бинобарин бундай тўсиқлар анча-мунча. Ўтган йили тармоқ жуда яхши ишлади дея олмаймиз — давлатга 1.374 тонна товарбоп балиқ кам топширилди. Табиийки, план-топшириқларнинг барбод бўлишига иқлим шароитлари ҳам таъсир қилди. Лекин шуни эътироф этиш керакки, кадрлар, айниқса раҳбар ходимлар билан ташкилий ва сиёсий ишларни суст йўлга қўйиш, бир қатор мансабдор шахсларнинг тармоқдаги ишга лоқайдлик билан муносабатда бўлишлари, топширилган жабҳа учун масъулиятни чуқур ҳис этмасликлари кўпроқ зиён етказди. Андижон, Бухоро, Қашқадарё, Самарқанд, Сирдарё балиқчилик хўжаликларида мўлжалланган марраларга чиқилмаётганлигини фақат шундай изоҳлаш мумкин. Юқорида номлари тилга олинган коллективларнинг раҳбарлари ва мутахассислари ҳануз хотиржам кайфиятда эканликлари кишини таажжубга солади.

Ахир балиқчиликдан умуман бехабар одам ҳам юқорида зикр этилган хўжаликлар ҳавзаларни беҳуда банд этишаётганини, сувни, озуқани, минерал ўғитларни исроф қилишаётганини, техникадан унумсиз фойдаланишаётганини, кўпгина харажатларни елга совуришаётганини аён кўриб турибди. Маълумки, Орол денгизининг соҳиллари бўйлаб ёпирилиб бораётган хатар ўлкамизда экологик фалокатни яқинлаштирмоқда. Балиқчилик хўжаликлари, Ўзбекистон балиқ хўжалиги илмий тадқиқот институти ҳамда табиатни муҳофаза қилиш ташкилотларининг мутахассислари шу муносабат билан сувдаги жониворларнинг яшаш муҳити хусусида аллақачон ўйлаб кўришлари лозим эди. Ҳовузларга қандай таркибдаги сув тушаяпти — буни ҳеч ким аниқ билмайди, кўл-товар хўжаликларини чучук сув билан янгилаш борасида ҳеч ким бош қотиргани йўқ. Шунинг учун ҳам Арнасой минтақасидаги кўлларда балиқ овлаш йил сайин камайиб бормоқда, негаки сувда тузлар тўпланувн ошиб бораяпти, Сариқамиш ботиғи эса борган сайин балиқ етиштириш аҳамиятини йўқотмоқда.

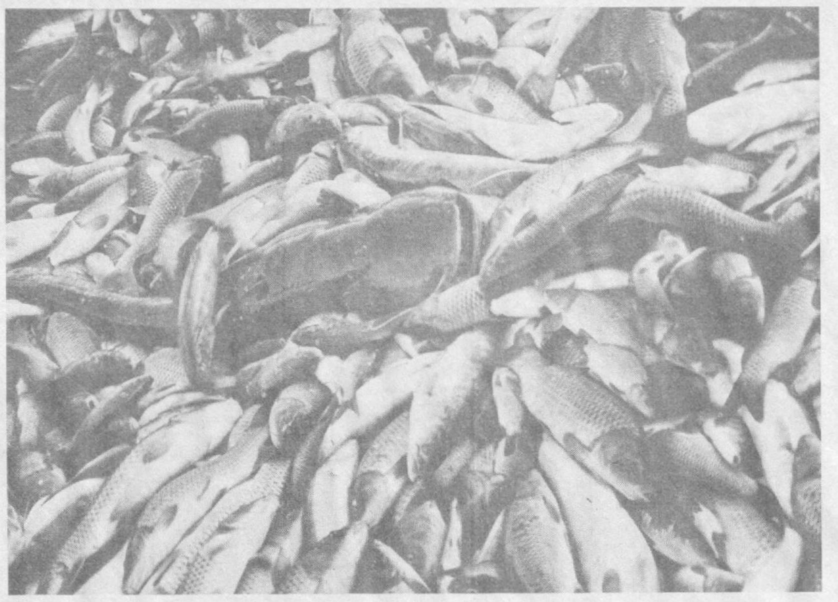

Ўзбекистон ССР Балиқ хўжалиги давлат комитети системасида ҳар гектар маҳсулдорлиги 26 центнердан зиёд бўлган бир пайтда қатор хўжаликларда мазкур кўрсаткич 15 центнердан ошмаяпти. Хоразм балиқ комбинатида ҳар бир ходим ҳисобига 20 тонна, Киров балиқ хўжалигида 17 тоннадан кўп маҳсулот тўғри келган бир шароитда Сурхондарё, Самарқанд, Сирдарё балиқ комбинатлари ва Андижон балиқ хўжалигида бу кўрсаткич 6—9 тонна атрофида бўлаяпти. Шундай экан, Сурхондарё балиқ комбинатида бир центнер маҳсулот таннархи 175 сўм, Самарқандда 182, Сирдарёда 148, Андижон балиқ хўжалигида 145 сўмни ташкил этиши ажабланарли эмас. Ҳолбуки, «Балиқчи» ишлаб чиқариш бирлашмасида маҳсулот таннархи 107 сўм, Хоразм балиқ комбинатида 88, Киров балиқ хўжалигида 97 сўмга тушаяпти.

Соҳамизнинг корхоналари, бирлашма ва ташкилотлари коллективлари бу йил эл дастурхонига камида 17 минг тонна тирик, 6 минг тоннадан кўп музлатилган, 2.300 тонна дудланган балиқ, 15 миллион шартли банка балиқ консерваси етказиб беришга қатъий аҳд қилишган. Бу мақсадга эришишда инсон омилини фаоллаштириш катта роль ўйнайди. Барча поғонадаги раҳбарлар меҳнат аҳли билан эркин ва рўй-рост гаплашсаларгина ана шундай омиллар ишга тушади. Уйдаги гапни кўчага чиқармаслик, ўртамиёначиликка интилиш каби эскирган одатларни супуриб ташлаш вақти келди. Агар илгарилари аксарият ходимлар аҳволни ташқи жиҳатдангина яхшидек кўрсатишга интилган бўлсалар, эндиликда ошкора сўз юритиш, пухта таҳлил қилиш, «танг» масалаларга тўғри жавоб излаш сари бориш керак.

Комитетимиз биринчи ярим йилликни деярли барча асосий кўрсаткичлар бўйича планларни бажариш билан якунлади. Лекин эришилган натижаларга танқидий баҳо беришга интилаяпмиз. Ортиқча ҳис-ҳаяжонга ўрин йўқ. Негаки, етиштираётган маҳсулотларимиз мамлакат балиқчилиги ютуқлари даражасидан анча йироқ. Қуйидаги таққосга эътибор беринг: СССРда ҳар киши ҳисобига 18 килограмм балиқ маҳсулоти истеъмол қилинса, республикамизда бу кўрсаткич 6 килограммдан ошмайди ва унинг ярмидан кўпи океанлардан олинадиган балиқларга тўғри келади. Шу маънода Ўзбекистон балиқчилари ҳали тинмай изланишлари, аҳолининг ўсиб бораётган эҳтиёжини тўлароқ қондириш учун яхшилаб ишлашлари талаб этилади.

Х. ТЕН,
Ўзбекистон ССР Балиқ хўжалиги давлат комитети раиси.

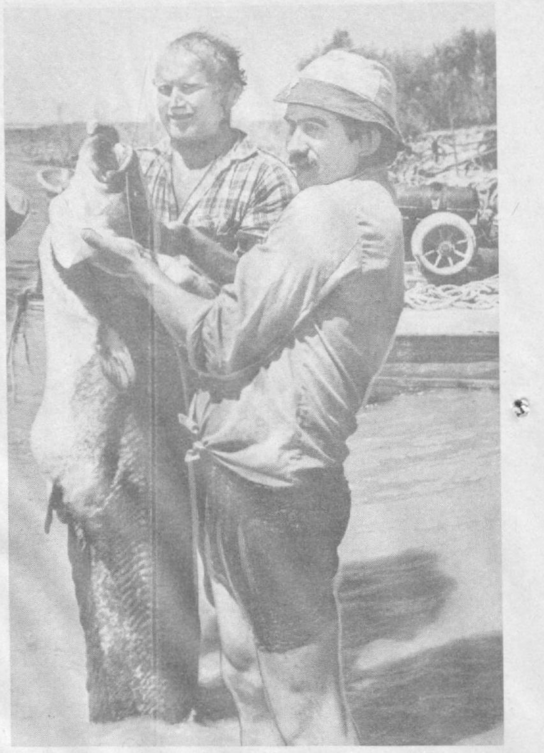

Жиззах балиқ хўжалиги ишлаб чиқариш бирлашмаси коллективи мамлакат Озиқ-овқат программаси ижроси йўлида астойдил меҳнат қилмоқда. Балиқчилар бу йил эл дастурхонига 4.060 тонна луқман ҳалол неъмат етказиб бериш мажбуриятини олишган.

Айни кунларда социалистик мусобақа қизиган. Балиқ тайёрлашда айниқса Сандро Петровский бошлиқ бригада ғайрат кўрсатмоқда. Коллектив ўн кишидан иборат бўлиб, жорий йилда истеъмолчиларга 270 тоннадан зиёд балиқ жўнатишга бел боғлаган. Тузкон кўлида аҳил ва баҳамжиҳат меҳнат қилаётган бу бригада анъанавий байрамни ёруғ юз билан кутиб олмоқда: балиқ тутиш ва топшириш бўйича июнь ойи плани муддатидан тўрт кун олдин, ярим йиллик топшириқ ҳам анча барвақт адо этилди.

СУРАТЛАРДА: 1. Жўнатишга ҳозирланган балиқлар. 2. С. Петровский бошлиқ бригада аъзолари — Александр Гўдловицкий ва Николай Панченко. Уларнинг ови бароридан келди — оғирлиги 50 килограмм «ўлжа» тутдилар. 3. Балиқ овлаш пайти.

Ш. ИБРОҲИМОВ фотолари.

Совет—жойлардаги ҳокимият

РЕЗЕРВЛАРНИ ЎЗИМИЗ ҚИДИРАЯПМИЗ

Фарғона область халқ депутатлари Киров район Советининг депутатлари ҳар бир оилани алоҳида квартира ёки уй билан таъминлаш муаммосини ҳал этиш йўлини давлат қурилиши билан бир қаторда якка тартибдаги қурилишни кенгайтиришда деб билмоқдалар. Мутахассисларнинг ҳисобларига кўра, бунинг учун районда бир миллион икки юз етмиш етти минг квадрат метр турар жой майдонини фойдаланишга топшириш зарур. Киров район ижроия комитети раиси Раҳим Обидов бунинг қанчалик реаллиги ва депутатлар ҳамда ижроия комитет қандай чоралар кўраётганлиги ҳақида ҳикоя қилади.

— Ҳозир бизнинг деярли икки миллион квадрат метр турар жойимиз бор. Ҳар бир киши бошпанага эга. Бироқ ўртача майдон ҳозирги санитария нормаларидан паст. Агар ҳар йили 10—15 минг квадрат метр турар жой топшириш имконини берадиган давлат маблағларигагина умид қилинса, программани бажариш учун кўп йил керак бўлади. Депутат фаоллар одамлар билан маслаҳатлашиб, вужудга келган вазиятни тушунтириб бердилар. Халқ сайлаб қўйган кишилар деярли ҳамма ерда: маблағларимиз бор, фақат қурилиш материаллари, ер участкаларини олишда ёрдам берсангиз бас, дейишди. Меҳнаткашлар янги участкаларни ажратиш тўғрисидаги масала ҳал этилгунча, ҳовлиларни ички қайта планлаштириш ҳисобига бўшайдиган ерларда турар жой қуриш мумкин, чунки уларнинг кўпчилигида ортиқча майдон бор, деб айтишди.

Район Совети барча имкониятларни чамалаб чиқиб, шу беш йилликда ҳар йили 60 минг квадрат метр турар жой қўшилишини кўзда тутди. Бундан 42—43 минг квадрат метр турар жой якка тартибдаги сектор ҳисобига бунёд этилади. Район Совети депутатлари одамларга анча мураккаб масалаларни англаб етишда ёрдам бериш учун ҳар бир қишлоқ Советида якка тартибдаги қурувчилар бурчагини ташкил этдилар. Бу ерда танлаб олиш учун уйларнинг бир неча хил типовой лойиҳалари, ҳужжатларнинг намуналари қўйилган. Район архитектура бўлими қошида хўжалик ҳисобидаги лойиҳа ишлаб чиқариш группалари ташкил этилган бўлиб, бу қурилиш учун ҳужжатларни расмийлаштириш юзасидан юмушларни кескин камайтириш имконини берди. Бундай ёрдам туфайли бу йил 812 оила умумий майдони қирқ бир минг квадрат метрдан кўпроқ бўлган уйларга пойдевор қўйди. 223 оила ҳовлиларни ички қайта планлаштиришда бўшаган участкаларда турар жой қурмоқда. Якка тартибдаги уйларни барпо этиш учун 11 та қишлоқ Советининг ҳар бирида қурилиш кооперативлари ташкил қилинган бўлиб, у тўрт юз нафарга яқин қурувчи усталарни бирлаштирган.

Биз қурилиш материаллари ҳақида ҳам ўйлаб кўрдик. Илтимосимизга кўра кооперативлар қўшимча резервларни излашга киришдилар. Биринчи кварталнинг ўзидагина улар 580 кубометр ёғоч-тахта топишди. Бундан ташқари биз Калинин областига у ерда уйлар, чорвачилик бинолари қуришда ёрдам бериш учун мутахассисларнинг катта гуруҳини жўнатдик. Калининликлар бунинг эвазига бу йил ва келгуси йили бизга уч минг куб метр ёғоч-тахта юборишади.

Маҳаллий ресурслар ҳам унутилгани йўқ. Депутатларнинг ташаббуси билан барча қишлоқларда яна терак экила бошланди. Бу йил «Москва» колхозининг ўзида эллик етти минг туп ниҳол ўтқазилди. Ғишт масаласи ҳам ҳал этилмоқда. Хўжаликларда ишлаб турган еттита завод модернизация қилинади. Бу эса ғишт ишлаб чиқаришни йилига беш миллион дона кўпайтириш имконини беради. Ғишт ишлаб чиқарувчи иккита кооператив ҳам ташкил этилди.

(ЎзТАГ).

КУРАШЛАРГА ЙЎҒРИЛГАН ҲАЁТ

ЙИЛЛАР ВА ОДАМЛАР

«Болалигимнинг аччиқ хотиралари кўз ўнгимда жонланганда ҳамон бутун вужудим сесканиб кетади. Менинг болалигим ўз тенгдошларимникидан хийла оғир кечди. Тақдир гўдаклигимданоқ қора кунларга рўбарў қилди. Айтишларича, қирқ кунлигимда отамдан, бир ёшга тўлмай онамдан жудо бўлиб, Ўнгарбой бобом ва Бўригул момомнинг тарбиясида қолган эканман. Шунинг учун уларнинг ҳатто сиймоси қандай бўлганлигини ҳам кўз олдимга келтиролмайман.

Ўша вақтларда етимнинг куни қурсин экан. Униси урса, буниси ҳақоратлайди. Саккиз ёшимдан бошлаб қишлоқ молларини боқиб кун кечира бошладим. Агар бировнинг моли йўқолса ёки майиб бўлса, таёқ менинг бошимда синарди. Гоҳ у бойнинг, гоҳ бу бойнинг эшигида бир парча нон илинжида хизматкорлик қилиб юрдим».

Бу — кекса коммунист Жума отанинг ўз ўтмишини хотирлаб сўзлаб берган ҳикоясидан бир парча, холос...

Қўшработ районидаги олис тоғлар қўйнида Жонбулоқ деган сўлим бир қишлоқ бор. Уни кўпчилик «Жума бобонинг қишлоғи» ёки «Жумақишлоқ» деб ҳам атайди. Бунинг боиси шуки, айни пайтда районнинг энг обрўли, иззат-ҳурматли нуроний отахони — Жума ота Омоновнинг номи бу гўша билан чамбарчас боғланган.

Эллик олти йилдан буён КПСС аъзоси Жума бобо Омонов бу йил тўқсонни қаршилайди. Унинг ҳаёт йўли мақтаса, ибрат олса ва ниҳоят, ёзса арзигулик.

Улар тўрт ака-ука, Жума энг кенжаси эди. Сағирларни момоси Бўригул ўз тарбиясига олди. Қийинчилик, йўқчилик, бойларнинг жабр-зулми бу оилага ҳам катта ташвиш келтирди.

Бир кун Ўнгарбой бобо ака-укаларга қараб шундай деди:

— Болаларим, кўриб турибсизлар, ейиш-ичишга, кийишга ҳеч вақо йўқ. Агар рўзғоримда арзигулик бирор нарса бўлганда эди, мен сизларни қийнаб қўймасдим. Ёш бўлсаларинг ҳам ишлашларингга тўғри келаяпти, қишлоқнинг молини боқасизлар.

— Майли, бир иложини қилармиз, — жавоб берди Жуманинг катта акаси.

Йўқчилик қурсин, бобо очарчилик йиллари жуда қийналиб кетди. Жуманинг икки акаси очлик қурбони бўлди. Кейин Ўнгарбой Қосимов Жума билан унинг акаси Чўлибойни Хатирчига олиб кетди. У ерда уч йил Назарбой деганнинг молини боқиб кун кечиришди.

Бойнинг жабр-зулми кун сайин кучаяверди. Сағирларга раҳми келган Ўнгарбой уларни олиб Хатирчига жўнади. У ерда Раҳмонқулбойга чоракор тушишди. Сўнг Қиёт қишлоғида истиқомат қилувчи Мулла Ҳақберди деган кишининг ўтидан кириб кулидан чиқишди. Лекин бойларнинг ҳаммаси ҳам бир экан — ишлатишга ишлатишади-ю аммо қорнини нонга тўйдиришмайди, устини бут қилишмайди. Бунинг устига ҳар куни жеркиш, уриш. Сағирларга жони ачийдиган биргина киши бор — Ўнгарбой.

Чўлибой билан Жуманинг оғир аҳволини кўрган бобоси чидай олмади. 1921 йилда сағирларни олиб Совуқбулоқ қишлоғига келди. Жумани уйлантирди. Деҳқончилик билан шуғулланишди.

Октябрь инқилобининг ҳаётбахш нурлари бу ўлкага ҳам етиб келди. Лекин бойлар, дин пешволарининг мададига таянган босмачи галалари ҳар куни қишлоқларни талар, одамларга азоб берар, уйларга ўт қўйиб кетишарди. Босмачиларга қарши кураш кун сайин қизитилди. Батраклар орасида Жума Омонов ҳам бор эди. Бутун умри азоб-уқубатда ўтган, илигининг мойини ёшлигидаёқ бойлар сўриб олган бу заҳматкаш янги тузумнинг барча ишларига аралашиб кетди. Ўзининг бор куч-ғайратини, керак бўлса жонини ҳам Совет тузумини мустаҳкамлаш учун аямасди. Кунларнинг бирида уни райкомга чақириб қолишди.

— Отангиз ким бўлган?

— Батрак.

— Демак, янги тузумнинг мустаҳкамланиши, жамиятимизнинг гуллаб-яшнаши, Ватанимиз мустақиллиги йўлида ҳамма ишга тайёрсиз. Шундайми?

— Тўғри гапирдингиз, мен камбағалларнинг бахтини очган Ленин замонаси учун курашаман. Ахир, шу пайтгача камбағалнинг, етим-есирнинг бошини ким силаган? Ҳеч ким! Шўролар ҳукумати шу улуғ ишга қўл урди, халқнинг олқишини олди. Менга ўхшаган кишиларнинг қайси бири бундай замон дея курашмайди дейсиз?!

Халқ революция ғалабаларини ҳимоя қилишга отланган кезларда Човкар қишлоғидаги «Қизил таёқчилар» группасига аъзо бўлиб кирди. Унга Тошкент ва Бухорода таълим олган большевиклар раҳбарлик қилишарди. Улар инқилобнинг моҳиятини тушунтиришар, синфий душманларга қарши кураш олиб бориш йўлларини ўргатишарди.

Ўша йиллар Жума бобо хаёлида бир-бир жонланади. У оғир хўрсиниб ҳикоя қилади:

— Қолган-қутган босмачи галалари қишлоғимиз атрофидаги тоғларда яшириниб юрарди. Улар бехосдан қишлоқларга ҳужум қилиб фаолларни ваҳшиёна ўлдирар, аҳолининг бор-йўғини талаб кетардилар. Бобоёр, Митанполвон, Сирож, Муллакалон, Қўшбоқ, Омонтош, Одил, Эсиргап, Қаюм каби золимлар ҳатто ўз туққан онасини ҳам танимайдиганлардан эди. Уларнинг туриш-турмуши худди оч бўрини эслатарди. Мен ҳам босмачиларнинг халққа ўтказаётган жабр-ситамларига жим қараб туролмасдим.

Бир куни Самар қишлоғида деҳқонлар билан мажлис ўтказаётган пайтимизда босмачилар қўққисдан ҳужум қилиб қолишди. Улар кўп, биз эса озчиликни ташкил этардик. Қаттиқ отишма бошланди. Ўша жангда тиззамдан яраландим. Барибир босмачилар биздан қочиб қутула олмадилар. Тез орада уларнинг қолганларини ҳам асирга туширдик.

Айниқса Қамишлоқ қишлоғи босмачиларнинг уясига айланганди. Бу ердаги 1.500 — 1.600 чоғли галаларнинг яшириниб юрганликлари тўғрисида қизил аскарларга хабар бердим. Солдатларимиз уларни қуршовга олдилар. Айни тонг пайти ҳужумга ўтдик. Босмачиларнинг эсхонаси чиқиб кетди. Бир кеча-ю бир кундуз давом этган жангда душманни тор-мор қилдик. Эсимда, босмачи галалари билан бўлган жангларда хизматларим учун район партия комитети эсдалик совғалари билан мукофотлаганди.

Шундан кейин Жума Омонов саводсизликни тугатиш олти ойлик курсига кирди. Сўнгра яна уч ой ўқиди. Район партия комитетининг биринчи секретари Расулов уни райкомга чақириб:

— Сизни шу ерда олиб қолмоқчимиз, ёрдам қўмитасининг раиси бўласиз, — деди.

— Раҳмат, ҳарқалай ишончларингни оқлай олсам бўлгани.

Жума Омонов бир неча йил ёрдам қўмитасининг раиси бўлиб ишлади, босмачиларга қарши курашда фидокорлик кўрсатди.

1929 йилда районда биринчи артель тузилди. Унда этик, кийим-кечак тикилар, бўз тўқиларди. Жума Омоновни артель раислигига ўтказишди.

1931 йилни жуда қадрдон деб билади у. Чунки шу йили уни шонли Ленин партияси сафига қабул қилишди. Кейин эса кўплаб қишлоқларда колхоз тузишда бош-қош бўлди.

30-йилларнинг бошида у колхоз тузиш учун Совуқбулоққа командир қилиб жўнатилди. Сентобда «Қизил қаҳрамон», Каттаэжда Оржоникидзе номли, Совуқбулоқда Карл Маркс номли колхозлар тузилди. Уларни ташкил этишда Жума Омоновнинг хизматлари жуда катта бўлди.

— Совуқбулоқда моли кўп бойлар анчагина эди, — эслайди Жума бобо, — Ҳақназар, Эрназар, Ислом, Муллақурбон деган бойларнинг ҳар бирида 2—3 минг бошгача қўй-эчки, 200—300 тадан зиёд йилқи. Ҳаммасини тортиб олдик. Молларни «Қизилча» совхозига топширдик. Коллективлаштириш тугагач, мени Совуқбулоқ қишлоқ Советига раисликка сайлашди. Икки йилдан кейин Бауман номли колхоз раиси муовинилигига ўтказишди. Сўнгра яна Совуқбулоқ қишлоқ Советига раис бўлдим.

Жума Омонов Фарҳод каналида, Каттақўрғон сув омбори қурилишида фидокорона меҳнат қилди. Қишлоғига қайтгач, Карл Маркс номли колхозда ферма мудири муовини вазифасида ишлади. Унинг республика миқёсидаги пенсияга чиққанига ҳам анча йил бўлди. Ҳозирги кунда қарилик гаштини сурмоқда. Пири бадавлат отахоннинг икки қизи, уч ўғли, 40 дан ортиқ невара-чеваралари бор.

У бугунги кунда ҳам тиниб-тинчимайди — эл дарди билан яшайди. Яқинда Жума бобо ташаббуси билан Жонбулоқ қишлоғидан совхоз маркази — Жўшгача бўлган 30 километр масофадаги йўлга тош ётқизилиб, асфальтлаш ишлари бошлаб юборилди.

Ш. УМИРОВ,
С. ЎНАРОВ.

ХУШХАБАРЛАР

Бухорода темирйўлчиларга хизмат қиладиган янги автомат телефон станцияси ишга туширилди. Маҳаллий сигнализация ва алоқа дистанциясининг ходимлари 400 номерли станцияни монтаж қилиб, созладилар. Ишни оператив бошқариш яхшиланди, Тошкент билан алоқа каналлари кўпайди. Шу тариқа алоқачилар йиллик социалистик мажбуриятнинг асосий бандларидан бирини бажардилар.

* * *

Тўқувчи Зоя Загрудинова ҳақида Андижон трикотаж бирлашмасидагилар, ўз жойини топган аёл, дейишади. У кенгайтирилган хизмат зонасида ишлаб, барча тўқув машиналарида нормани ортиғи билан бажармоқда. Ҳозирнинг ўзидаёқ Зоя беш йилликнинг тўрт йили шахсий топшириғини бажарди. Уч юздан ортиқ ишчи хотин-қиз унинг тажрибасидан фойдаланиб, меҳнат графигидан ўзиб ишлаяпти. Бу халқ хўжалиги учун товарлар ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш имконини берди.

* * *

Термиз территориал-ишлаб чиқариш бирлашмаси ташкил этган кўргазмада хўжаликда керакли бўлган ўнлаб товарлар — бинокорлик материаллари ва кетмон, ўроқлар, кийимлар, квартиралар учун безаклар ва бошқа кўпгина нарсалар намойиш этилган. Бу товарларни шаҳарнинг корхоналари ва қурилиш ташкилотлари асосий маҳсулотдан ташқари, одатда ишлаб чиқариш чиқитларидан тайёрламоқда. Кўргазма маҳаллий меҳнат коллективлари кенг истеъмол учун нималарни тайёрлашларини кўрсатиш, талаб-эҳтиёжларни ўрганишни мақсад қилиб қўйган.

* * *

Ховос депосининг кўпгина тепловоз машинистлари касбларини ўзгартиришга тайёрланмоқдалар: улардан саккиз нафари бу ерда махсус тузилган курсларни тамомлаб, электровозларда ишлаш ҳуқуқига эга бўлдилар. Депонинг энг яхши меҳнатчиларидан В. Навинко, А. Бралов ва бошқалар охирги пайтда мусобақа давомида ўнлаб тонна дизель ёқилғисини тежаб, муваффақият қозондилар. Энди улар электр энергиядан оқилона фойдаланиш намунасини кўрсатмоқдалар.

* * *

Андижонда ихтисослашган маиший хизмат корхонасига кираверишда очилган янги салонда алоҳида чертежлар асосида, исталган дидга мослаб мебель буюртириш мумкин. Маиший хизмат ходимлари хўжалик йўли билан рангли бетон ва ойнадан замонавий бинони атиги бир ярим ой мобайнида қуриб битказдилар. Катта залда корхона ишлаб чиқарадиган маҳсулот намуналари қўйилган.

(ЎзТАГ).

ХАРАЖАТЛАР ТЎЛА ҚОПЛАНМОҚДА

Хива районидаги Огаҳий номли колхозда кичик фермага эга бўлган ҳар бир меҳнатчи ва умуман бутун хўжалик хусусий ёрдамчи хўжаликка эътибор кучайтирилганидан ўзаро наф кўра бошлади. Хўжалик давлатга 30 тоннадан ортиқ гўшт етказиб бериб, йиллик топшириқни муддатидан олдин адо этди.

Бу ерда хусусий молларни боқиш учун пичан, сенаж ва хашаки лавлаги имтиёзли нархларда ҳамда етарли миқдорда ажратилмоқда. Кўпроқ маҳсулот етиштириш мақсадида тўйимли омухта ем ҳам ажратилмоқда. Уларга навбатдан ташқари автомашина, мебель, ноёб товарлар харид қилиш ҳуқуқи берилди. Махсус звено бевосита колхозчилар хонадонида гўштни қабул қилиб олади. Бундай шароит колхозчиларнинг 400 дан ортиқ оиласини даромадли ишга жалб этди. Шулардан энг яхшилари — колхоз ишлаб чиқариши ветерани, боғбон Отабой Машарипов, механизатор Ўринбой Полвонов, пахтакор Зинатжон Иброҳимова ҳар бош новвос вазнини 450—480 килограммга етказмоқдалар. Шахсий ёрдамчи хўжаликни ривожлантириш тўғрисидаги ғамхўрлик туфайли колхоз давлатга сут ва тухум топширишни ҳам кўпайтириш имконига эришди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Президиуми 7 июль куни бўлиб ўтган навбатдаги мажлисида Тошкент область ижроия комитетининг (ўртоқ П. М. Абдураҳмонов) «Якка тартибдаги меҳнат фаолияти тўғрисида» СССР Қонунини бажариш ҳамда умумий овқатланиш, маиший хизмат ва халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш кооперативларини ривожлантириш соҳасида олиб бораётган ишлари ҳақидаги ҳисоботини тинглади. Областда ишлаб турган 350 та кооператив якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан банд бўлган гражданлар билан бирга бу йил 5 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқардилар ва маиший хизмат кўрсатдилар, бу эса умуман ўтган йилдагига қараганда салкам икки баравар ортиқдир. Шу билан бирга, область халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари кооперативларнинг иқтисодий аҳамиятига ҳали етарли баҳо бермаяптилар, уларни ташкил этишда, хўжалик масалалари ва бошқа масалаларни ҳал этишда кўпинча сансалорликка йўл қўймоқдалар. Қишлоқ жойларида, қайта ишлаш тармоқларида, маиший хизмат соҳасида кооперативлар ниҳоятда секинлик билан ташкил қилинмоқда, уларнинг атиги бешдан бир қисми халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқармоқда. Жойларда одам ресурслари ниҳоятда кўп бўлгани ҳолда 5 мингга яқин кишигина меҳнат фаолиятининг кооператив формаларига жалб этилган. Текширишлар чоғида чайқовчилик, юлғичлик, ҳисоб-китоб ва ҳисоботларни бузиш, маблағларни бюджетга ажратишда суиистеъмол қилиш каби талайгина фактлар аниқланди. КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июнь Пленуми, «СССРда кооперация тўғрисида»ги СССР Қонуни талабларига мувофиқ Тошкент область ижроия комитетига, шунингдек, бошқа область ижроия комитетларига камчиликларни бартараф этиш ҳамда кооператив ва якка тартибдаги меҳнат фаолияти формаларини кенг авж олдирилишини таъминлаш, уларнинг областлар экономикасига қўшадиган ҳиссасини ошириш юзасидан қатъий чоралар кўриш топширилди.

Республикада маҳсулотнинг техник даражаси ва сифатини ошириш юзасидан ўн иккинчи беш йиллик учун қабул қилинган комплекс программа қандай бажарилаётганлиги ижрони контрол қилиш тартибида кўриб чиқилди. Ўзбекистон Стандартлар давлат комитетининг (ўртоқ С. А. Асриянц), шунингдек, Иттифоққа бўйсунувчи бир қанча министрликлар ва корхоналар раҳбарларининг шу масалага доир ахборотини муҳокама қилиш чоғида шу нарса қайд этиб ўтилдики, Ўзбекистон ССР министрликлари ва идоралари, халқ депутатлари Советларининг ижроия комитетлари, бирлашмалар ва корхоналар «Сифат» программасида белгиланган топшириқлар амалга оширилишини таъминламаяптилар, техника билан қайта қуроллантириш, янги, рақобат қила оладиган маҳсулот турларини ўзлаштириш масалаларига етарлича эътибор бермаяптилар. Ҳозир товар маҳсулотининг умумий ҳажмида олий сифат категориясидаги буюмларнинг салмоғи беш йиллик охирида кўзда тутилган 8,4 процент ўрнига 6,2 процентни ташкил этмоқда. Ўтган йилнинг ўзидагина программа топшириқларини барбод этиш сабабли сифат белгиси қўйилган маҳсулот 194 миллион сўмлик кам берилди. Машинасозлик комплекси корхоналари ишлаб чиқараётган машина ва ускуналарнинг атиги 12 проценти жаҳон техника даражасига мос келиб, рақобат қилиш қобилиятига эгадир.

Республикадаги бир қанча министрликлар ва идораларнинг, Иттифоққа бўйсунувчи бирлашмалар ва корхоналарнинг, область ижроия комитетларининг «Сифат» программаси топшириқларини бажаришни ташкил этиш борасидаги ишлари қониқарсиз, деб топилди, уларнинг раҳбарларига мавжуд камчиликларни бартараф этиш ҳамда йўл қўйилган қолоқликни сўзсиз тугатиш учун оператив ва амалий чоралар кўриш таклиф қилинди. Давлат корхонаси тўғрисида СССРнинг амалдаги Қонуни талабларига мувофиқ «Сифат» программасига тузатишлар киритиш тавсия этилди. Ўзбекистон Стандартлар давлат комитетига маҳсулот сифатини бошқариш комплекс системаларини жорий этиш масалаларини контрол қилишни кучайтириш ва шу масалаларни мувофиқлаштиришни таъминлаш вазифаси топширилди. Мажлисда республика халқ хўжалигида меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш борасидаги ишларнинг аҳволи кўриб чиқилди. Бу ишда кўрилаётган чора-тадбирлар мутлақо етарли эмаслиги, бу чора-тадбирлар ишлаб чиқаришда иш вақтининг зое кетишини камайтириш имконини бермаганлиги, натижада саноат, қурилиш, қишлоқ хўжалиги ва транспортда зое кетаётган иш вақти ҳамон юқори даражада қолаётганлиги, кадрлар қўнимсизлиги амалда камаймаётганлиги қайд этиб ўтилди. Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлиги, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги ҳамда Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги корхоналарида иш вақтининг зое кетишини тугатиш учун тегишли чоралар кўрилмаяпти. Главсредазирсовхозстрой, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети, Главташкентстрой системасида прогуллар камаймаяпти.

Республика министрликлари ва идораларига ишлаб чиқаришда, ҳар бир иш жойида меҳнат интизомини, уюшқоқлик ва тартибни янада мустаҳкамлаш юзасидан қўшимча чоралар кўриш топширилди. Ўзбекистон ССР Меҳнат ва социал масалалар давлат комитети билан Ўзбекистон ССР Давлат статистика комитетига республика халқ хўжалиги тармоқларида иш вақтининг зое кетишига доир ҳисоботларнинг аҳволи ва уларнинг тўғрилиги устидан амалий назорат ўрнатиш таклиф қилинди.

Президиум мажлисида иқтисодий ва социал ривожланишга доир бошқа баъзи масалалар ҳам кўриб чиқилиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Конференция арафасидаги ва ундан кейинги ўйлар

ИЖАРА ПУДРАТИ

«Октябрь 50 йиллиги» совхозининг ҳамма бўлинмалари шу йилдан эътиборан ижара пудратига кўчишди. Ҳа, ихтиёрий равишда шундай йўл тутишди, уларни ҳеч ким мажбур қилган эмас. Звенолар моддий жавобгар хўжалик бўғинлари бўлиб, уларнинг сони совхоз бўйича 84 тага етди, жумладан 31 нафари оилавий пудратчи. Йирик звеноларда тўрттадан олтитагача, баъзиларида икки-учта оила бор. Оилавий звено битта оиладан тузилган. Не бўлса-да звеноларга бири иккинчисини яхши биладиган, бири иккинчисига ишонадиган одамлар бирлашган. Якдил, яктан, қариндош, қишлоқдош, болаликдан дўстлашган азаматлар булар.

Совхозда 16 та йирик бригада қолди. Бора-бора улар ҳам тугатилади. Шартнома звено ва дирекция ўртасида, яъни бригадани четлаган ҳолда тузилади, ахир. Бирорта ҳам бўлим қолмади. Яқин келажакда 100 та ижарачи звено бўлиши кўзда тутилмоқда, улар бўлим ва бригадаларни четлаб ўтганларича совхоз дирекциясига бевосита бўйсунадилар.

Мутахассислар ва бошқарув ходимларининг вазифалари тубдан ўзгармоқда. Буйруқбозлик, мажбурлаш, кундалик текшир-текшир усулларидан воз кечишга мажбур бўлишаяпти. Звено билан маъмурият ўртасида шартнома тузилиши бошқарувчиларни ўзга масалаларни ечишга мажбур этмоқда. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқаришни таъминлаш мақсадида звеноларга жамики нарсаларни муҳайё этиб бериш биринчи ўринга қўйилаяпти. Айтайлик уруғлик, ўғитлар, эҳтиёт қисмлар, техника, ёнилғи, турли-туман хизматлар кам кўстсиз бўлиши зарур. Аванс ўз вақтида етказиб берилиши шарт. Қанча иш бажариш, барча агротехника тадбирларини қулай муддатларда ўтказиш, шартномада белгиланган миқдор ва сифат бўйича маҳсулот топшириш — буларнинг ҳаммаси звенонинг, митти коллективнинг бўйнида. Турли-туман кўрсатмаларни қаторлаштириш, юқоридан туриб буйруқ бериш пайти ўтди, звеноларнинг аъзолари қандай йўл тутишни ўзлари яхши биладилар. Ижарачига обрў-эътиборли мутахассиснинг малакали, доно маслаҳати, ташкилотчи раҳбарнинг барча ишлаб чиқариш, таъминот, уй-рўзғор, молиявий масалаларни изчил ҳал этиши жуда-жуда зарур. Хўжалик юритишнинг янги шароитларига ўтилгандан буён тўпланган тажрибанинг ўзиёқ совхоз учун каттадан-катта мутахассислар ва ишбошилар гуруҳи керак эмаслигини кўрсатиб турибди. Лекин уларнинг иши савиясига талаб бир неча карра ошмоқда. Совхоз ва звено ўртасидаги ижара шартномаси ишлаб чиқариш билан боғлиқ жамики масалаларни белгиланган муддатларда аниқ-пухта ҳал этишни мажбурий қилиб қўяди.

Худди ана шу бурчни батамом ўташ осон эмас. Дирекция жуда кўп куч-ғайрат сарфламоғи лозим. Мутахассисларга келганда шуни айтиш керакки, бўшангларга, малакасизларга ижарачи звенолар умуман мурожаат этишмайди, бояги тоифадагилар маслаҳат беришда ҳам буни қабул қилишмайди.

ЖЎРАХОН АКА ВА БОШҚАЛАР

Мана биз «Октябрь 50 йиллиги» совхози бригадаларидан биридамиз. Коллектив бошлиғи Жўрахон ака Баҳодировга деҳқончилик — ота мерос. У кўпни кўрган, меҳнатда чиниққан, ўзига ишонган инсон. Биринчи класс комбайнчи ва тракторчи, кенг профилли механизатор, йигирма уч йиллик стажга эга. Совхозда меҳнат қилаётганига ўн тўққиз йил бўлди. Шу даврда саккиз директорни кўрди.

Бригадир оиласи катта — ўн фарзанд бор: беш ўғил ва беш қиз. Тўрт қизи турмушга чиққан, ота уйига фақат уни кўргани келишади. Айни пайтда оилага икки келин қўшилди. Ўғилларининг ҳаммаси ва кенжа қиз — учинчи синф ўқувчиси у билан бирга яшашади. Оилада ҳозир ўн беш киши бор. Хонадонда 3 сигир, 3 бузоқ, 2 буқа, 25 қўй боқилмоқда. Буқалардан бири ҳар йили совхозга топшириш учун парвариш қилинади. Жўрахон ака оиласи ўтган йили 20 минг сўм даромад олди. Оиланинг ҳар бир ишловчи аъзосига 1333 сўмдан тўғри келади. У Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан тақдирланган. Тўнғич ўғли — механизатор, КПСС аъзолигига кандидат Тўрахон билан фахрланади.

Бригадага 87 гектар пахта майдони бириктилган. Асосий ишчилар—олти оиладан тўққиз киши. Далада иш қизғин паллада кекса-ю ёш ёрдамга отланади. Бригадирнинг ўзида катта, ажойиб оиладан олти нафар ёрдамчи бор. Бутун ер майдони оилаларга тақсимлаб берилган. Бригадирнинг ўзига қарашли ер — у айни пайтда звено бошлиғи ҳамдир — 20 гектар.

Бригада аҳил, уюшқоқ. Ҳеч кимнинг коллективдан кетгиси йўқ. Одамлардан бир қисмини маккажўхори етиштириш учун ажратиш масаласи ўртага қўйилганида қатъий норозилик билдиришди. Шунда 40 гектар майдонни маккажўхори экиш учун бригадага беришга қарор қилинди. Ҳозир иш анча кўпайган бўлса-да, ҳамма мамнун. Қўшимча даромад қилиш имкони бор.

1988 йил учун дирекция ва бригаданинг ҳар бир звеноси ўртасида ижара шартномаси тузилган. Биринчи маротаба пахта давлатга эмас, совхозга сотилади.

Бригада ерлари ҳам биринчи, ҳам иккинчи зонага киритилган. Пахтанинг ички хўжалик ҳисоб-китоби шунга боғлиқ. Шартномаларда ҳаммаси зоналар ва сортлар бўйича ёзиб қўйилган. Планга кўра ички хўжалик ҳисоб-китоби нархлари бўйича 88.140 сўмлик 238 тонна пахта сотилиши зарур. Бу — даромад. Шундан 47.140 сўми моддий сарф-харажатларга, 41 минг сўми иш ҳақига ажратилган. Ўтган йили бригада харажатларни камайтириш ҳисобига 12 минг сўм тежаб қолди. Бу йил 20 минг сўм иқтисод қилиш кўзда тутилган, ҳаммаси меҳнат ҳақига қўшилади. Ҳа, шундай: 70 процент эмас, 100 процент. Бу ижарачи звенони ҳар куни ва ҳар соат ресурсларни тежашга, ҳар қандай кўринишдаги сарф-харажатларни қисқартиришга мажбур этади. Иқтисод қаердан бўлади? Бригадир рўйхатдан чиқарилган тракторни олиб ўз механизаторлари билан биргаликда ремонтдан чиқарди. Эндиликда ундан амортизация ажратмаларисиз фойдаланилмоқда. Бундан ташқари бригадада яна иккита МТЗ—80 чопиқ трактори, Т—4 ҳайдов трактори, 3 та пахта териш машинаси бор. Барча техника воситаларини ўзлари ремонт қилишади, четдан ҳеч кимга ҳақ тўланмайди. Эҳтиёт қисмлар сотиб олишгагина пул сарфланади, холос.

— Ўғитларга кўп пул кетаяпти, — зорланади бригадир. — Айниқса аммофос қиммат туради. Бир килограмми — 10 тийин, бошқача айтганда давлатга сотилган бир килограмм маккажўхорига ҳам шунча оламиз. Тежамли юритмасликнинг иложи ҳам йўқ-да.

Ўтган йили ёрдамчилардан воз кечишди, ҳамма ишни ўз оилалари кучи билан бажаришди. Жумладан, пахта теримини ҳам.

Худди ана шу ерда чиқимсиз механизм самарали, кўргазмали ва бенуқсон ишламоқда. Ижарачи звено пахтани давлатга эмас, совхозга сотади. Бунинг учун ҳисоб-китоб нархлари белгилаб қўйилган. У давлат нархларидан паст. Совхоз эса ижарачилардан харид қилиб олинганига қараганда бирмунча қимматроқ нархларда давлатга маҳсулот сотади-да, ўзининг кейинги ривожланиши, капитал қурилиш, асосий фондларни кўпайтириш, социал соҳани яхшилаш учун зарур маблағ орттиради. Ҳамма буни яхши тушунади.

14-бригадага Зиёдулла Яҳёев раҳбарлик қилади, айни пайтда у 4-звено бошлиғи ҳамдир. 1988 йилда 261 гектар ерни ижарага олиб, ғўза ўстирмоқда. Звенолар билан тузилган шартномаларга мувофиқ совхозга 707 тонна пахта сотилиши керак. Иккинчи йилдирки, «Ан Боёвут-2» нави экилмоқда. Қуйида совхоз давлатга сотадиган пахтанинг харид нархлари ҳамда 14-бригада звеноларидан сотиб оладиган пахтанинг ички хўжалик ҳисоб-китоб нархлари келтирилган (ҳар тонна ҳисобига ўртача олинган нарх).

	Харид нархлари	Ҳисоб-китоб нархлари
1 сорт	780 сўм	450 сўм
2 сорт	770 сўм	388 сўм
3 сорт	630 сўм	320 сўм
4 сорт	370 сўм	193 сўм

Жами майдон звеноларга бўлиб берилган. Биринчи звенода Иняминов фамилиясидаги қариндошлар, иккинчи звенода Алижоновлар, учинчи звенода Ғайбуллаевлар, тўртинчисида эса бригадир Зиёдулла Яҳёевнинг ўз оиласи аъзолари пахта етиштирмоқдалар. Бундан ташқари бригадада яна иккита оилавий звено ҳам бор: бири 55 гектар майдонда арпа, иккинчиси 30 гектарда полиз экинларини парвариш қилаяпти. Звеноларнинг аъзолари маъмурият билан шартнома тузишга обдон ўйлаб, ҳар нарсани чамалаб кўриб ёндашадилар. Масалан, Ғайбуллаевлар оиласи маъмуриятдан барча ҳисоб-китобларни олиб, ўн кун мобайнида ўрганиб чиқди. Шундан кейингина шартномани имзолашга рози бўлди. Ҳамма рақамларни ёддан билади. Оддий меҳнаткашлар ҳисоб-китоб, иқтисодий кўрсаткичлар ичига бу қадар манфаатдорлик билан чуқур кириб борган бошқа бирон-бир усулни эслаш қийин. Фақат ижара пудратигина оддий ишчидан тортиб директоргача — барчани атрофлича ўйлашга, пухта ҳисоб-китоб юритишга мажбур этди.

Зиёдулла Яҳёев бригадаси звенолари совхозга 250.460 сўмлик маҳсулот сотишлари керак. Шундан моддий сарф-харажатлар лимити 144,7 минг сўм миқдорда белгиланган. Қолган 105.760 сўми иш ҳақига берилади. Звенолар ишлаб топган пул совхозда вақтинча сақланиб туради. Хўжалик ва звено ўртасида тузилган шартнома ҳуқуқий ҳужжат ҳисобланади, унга асосан томонлардан ҳар бири судга шикоят қилиши мумкин. Ижара пудратига ўтилганлиги муносабати билан пахта тозалаш заводининг тайёрлов пункти совхоз балансига олинди.

Жами олти звенода асосий ишчилар — 42 киши, экин парвариши ҳамда ҳосилни йиғиб-териб олиш билан боғлиқ қисталанг паллада 170 тагача одам далага чиқади. Оила аъзолари ва қариндошлар ҳам шу ҳисобга киради. Бригадирнинг ўзи бошлиқ звенода етти ёрдамчи бор. Звенолар план бўйича, шунингдек қўшимча равишда топширилган маҳсулот учун шартнома имзолаганлар. Пландагидан ташқари топширилган маҳсулотга совхоз унинг сортига қараб қўшимча пул тўлайди. Агар пландан ташқари пахта топшириладиган бўлса, ички хўжалик ҳисоб-китоби нархида биринчи сорт учун 15 процент, иккинчи сорт учун 11, учинчи сорт учун 5 процент қўшимча пул берилади Пландан ташқари топширилган тўртинчи сорт пахтага қўшимча ҳақ берилмайди.

Зиёдулла Яҳёевнинг оилавий звеноси 14 гектар майдондан 37 тонна, яъни ҳар гектаридан 27,1 центнердан пахта сотиш мажбуриятини олган. Звено бошлиғи ва унинг аъзолари биринчи сорт пахтанинг ҳар тоннасига 503 сўм 28 тийин, иккинчи сортга 433 сўм 86 тийин, учинчи сортга 364 сўм 44 тийин, тўртинчи сорт пахтанинг ҳар тоннасига бор-йўғи 214 сўм 4 тийин олишларини аниқ биладилар. Шартномада кўзда тутилган хом ашё етказиб берилса, звено 14.640 сўм олади. Шундан моддий сарф-харажатлар 7.780 сўм ва иш ҳақи 6.860 сўм миқдорида белгиланган.

Биринчи бригаданинг Носир Абдурасулов бошлиқ звеноси 50 гектар майдонда ғўза ўстирмоқда. У уч оиладан иборат: Носир Абдурасуловнинг ўзи, укаси — тракторчи Аҳтам ва уларнинг хотинлари, жияни Сами Обидов ва хотини. Шундай қилиб, звенода олти нафар асосий ишчи бор. Зарур бўлиб қолган дақиқада ёрдамчилар — уларнинг оила аъзолари — яна ўн киши далага чиқади. Звенода доимий трактор йўқ, эҳтиёж бўлгандагина олишади. Бошқа хил техника воситалари масаласида ҳам шундай. Моддий сарф-харажатларни тежаш тўғридан-тўғри иш ҳақининг кўпайишига сабаб бўлишини, иқтисод қилиб қолинган чеклар йил охирида пулга айланишини яхши биладилар.

Звено ери биринчи зонага киритилган. Гектарига 996 сўм сарфлаш кўзда тутилган. Харажат ошиб кетса, звено зарар кўради. Коллектив бошлиғи керакли рақамларнинг барчасини ёдлаб олган. Пландаги маҳсулот топширилгани учун 49.818 сўм олинади, шундан моддий харажатлар 27.553 сўм, қолган 22.265 сўми эса меҳнат ҳақига ажратилган. Сарф-харажат анча кам бўлса, иш ҳақи шунча кўпаяди.

Дастлабки давр (экишолди ва экиш) учун совхоз бўйича йиллик моддий ва пулли харажатларнинг 25 процентини сарфлаш кўзда тутилган. Ана шу паллага звенога 5.553 сўм миқдорида маош мўлжалланган. Амалда эса 1.510 сўм фойдаланилди. Каттагина миқдорда пул тежаб қолинди. Ҳаммаси звено ихтиёрида бўлади. Бунга яна моддий ресурслардан қилинган каттагина тежамни ҳам қўшиш зарур.

Учинчи бригадада маккажўхоричилик ижарачи звеносига Салоҳиддин Абдусаломов бошчилик қилмоқда. У — серғайрат, ширинсухан инсон, олий маълумотли агроном. 45 гектар ерда уч оила ишламоқда. Асосий ишчилар тўрт, ёрдамчилар етти, жами 11 киши.

Маккажўхори яхши муддатларда экиб олинди. Ҳамма майдонда Югославия БЦ-6661 гибридининг соғлом, бир текис ниҳоллари униб чиқди. Румыния сеялкаларида экилгани учун ҳар гектарда 60 минг тупдан кўчатга эга бўлинди. Экинлар хатосини тўғрилаш ва қўлда яганалашга ҳожат қолмади. Звено шартномага мувофиқ гектар ҳисобига 40 центнердан маккажўхори дони олиши зарур. Совхозга ҳар килограммини 10 тийиндан сотади. Хўжалик эса давлатга 11 тийиндан топширади. 180 тонна маккажўхори дони учун звено 18 минг сўм олади. Гектар ҳисобига 80 центнердан поя олиш планлаштирилган. Жами 360 тонна бўлиб, ҳар килограмми 1тийиндан сотилади ва 3.600 сўм даромад қилинади. Демак, 21.600 сўм умумий даромадга эга бўлинади. План бажарилган тақдирдагина шундай. Бироқ звено аъзоларининг кайфияти аъло, улар анча ошириб бажаришни мўлжалламоқдалар. Пландаги даромаддан моддий харажатларга 12 минг, иш ҳақига 9.600 сўм ажратилган. Звено минерал ўғитларнинг йиллик нормаси: 32 тонна аммиак селитраси, 16 тонна аммофос ва 4 тонна калийни олиб бўлди. Асосий харажатлар қилинди. Минерал ўғитлар ва гербицидларга 4.200 сўм, гибрид уруғликка 1.650, ёнилғи-мойлаш материалларига 160, эҳтиёт қисмларга 340 ва транспортга 120 сўм сарфланди. Жами — 6.480 сўм. Барча харажатлар звено бошлиғининг ён дафтарига тийин-тийинигача ёзиб қўйилган. У рақамларни ҳатто ёддан билади. Қолган маблағ чекларда ўз ифодасини топган. Салоҳиддин мамнун —иш ҳақидан ҳам каттагина тежам бор. Нималар ҳисобига иқтисод қилиши мумкин? Ахир, зарур сарф-харажатларни совхоз иқтисодчилари синчковлик билан ҳисоблаб чиқишган, ҳаммасини назарда тутишган-ку.

— Ижара пудрати, — дейди звено бошлиғи,— бошқаларга қандайлигини билмайман-у аммо биз учун худди кўзгунинг ўзгинаси. Техникани ўзимиз ремонт қиламиз. Фақат эҳтиёт қисмларга харажат кетади. Эндиликда ўғитларни илгари бўлганидек чамалаб эмас, балки тарозида аниқ тортиб қабул қиламиз. Сеялкани эса экиш учун қанча кун кетадиган бўлса, шунча муддатга олиб келамиз.

Мутахассислар ва бошқарув аппарати ходимларининг роли ҳақида гап кетиб қолди. Звено бошлиғи ижара пудрати шароитида бригадирларнинг кераги йўқ деб ҳисоблайди. Совхозда барча зарур моддий ресурсларни ҳалқа усулида ташиб келтириш йўлга қўйилган. Тўғри, яна ҳам яхшироқ ишлаш, таъминот хизматини такомиллаштириш мумкин, аммо бунинг учун бригадирнинг умуман кераги йўқ. Звено бошлиғи олий маълумотли мутахассис бўлгани учун ҳам маслаҳатлар, кундалик назоратга муҳтож эмас. Югославия гибриди уруғликларидан маккажўхори етиштириш билан боғлиқ ҳамма инструкциялар синчиклаб ўрганиб чиқилди ҳамда ҳеч чекинмасдан риоя этилмоқда. Шундай бўлиши табиий, сабаби пировард натижалардан фақат звено аъзоларигина туб манфаатдордирлар. Демак, назоратчиларнинг ҳожати йўқ, ўзлари бир-бирларини ҳар дақиқа текшириб турадилар. Пул эса яна ҳам қаттиқроқ назоратга олинган.

Звено бошлиғи — агроном Салоҳиддин Абдусаматов етарли назарий билимга, амалий тажрибага эга, у ижара пудратини, харажатларни назорат қилишнинг чек усулини пухта билади, ишлатилаётган маблағни ҳар қандай идорадан кўра яхшироқ ҳисоблай олади. Агротехника тадбирларини қачон, қай тарзда ўтказишни аниқ тасаввур қилади. Звено бошлиғи ва аъзоларнинг беҳад меҳнатсеварлиги, шахсий манфаатдорлиги ҳеч шубҳасиз юксак натижаларга эришишга ёрдам бермоқда. Фақат уларга халақит берилмаса бўлгани. Мансабпарастлар ва бюрократлар ўйлаганидек улар олғир, юлғичлар эмас, балки ўз ишини пухта биладиган, қойилмақом қилиб бажараётган буюк заҳматкашлардир.

АЛМАШЛАБ ЭКИШ — ҚОНУН

Унумдор тупроқ йиллар мобайнида пайдо бўлади. Ўтмишнинг аччиқ сабоғи бу масалада илмий асосланган алмашлаб экишга қатъий риоя қилишни биринчи ўринга қўймоқда. Кейинги ўн йилликлар мобайнида «ўт-дала» тарафдорларига қарши кураш барҳам топганидан кейин алмашлаб экиш фойдасига қизғин даъватлар мунтазам равишда эшитилиб турди, бироқ амалда кўзбўямачилик ва хўжакўрсинчиликнинг темир-бетон деворига, сўз билан иш ўртасидаги фарқнинг тутуруқсиз формуласига келиб урилгач, чил-парчин бўлаверди. Бугунги кунда ижара пудратига ўтилаётганлиги илмий асосланган пахта-беда алмашлаб экишни мустаҳкамлашга яхши хизмат қилиши мумкин.

Республиканинг аксарият хўжаликларида бўлгани каби мазкур совхозда ҳам 9 далали алмашлаб экиш системаси қабул қилинган. Ер олти йил ғўза, уч йил беда билан банд бўлади. Ана шу муддатлар балки ижара даврини белгилашда ҳал қилувчи роль ўйнар. Бошқа вариантлар, икки баравар, уч баравар кўпайтирилган муддатлар ҳам бўлиши мумкин. Бутун алмашлаб экиш массивини: пахта ва бедани ижарага бериш керакми ёки ижарачиларни экинлар бўйича ихтисослаштириш маъқулми? Бу — катта, мураккаб масала. Синаб кўриш, тажриба орттириш лозим бўлади. Алмашлаб экиш ротацияси муддатлари билан боғлиқ бўлмаган ҳолда ерларни ижарага бериш муддатларини белгилаш уларнинг мустаҳкамланишига кўмаклашмайди. Шунингдек алмашлаб экишга риоя қилган ижарачиларни иқтисодий ва маънавий рағбатлантириш, уни бузганларга нисбатан эса таъсирчан чораларни қўлланиш ҳақида ҳам ўйлаб кўриш лозим. Ижарачи бригада ва звеноларнинг эркинлиги, мустақиллигини таъминлаш билан бирга ердан фойдаланиш қонунларининг топталишига қарши қатъий, дадил кураш олиб бориш зарур. Давлат ўзининг бутун куч-қудрати билан алмашлаб экишни ҳимоя қилиши керак. Бунда жазолашлар, қаттиқ чоралар, мунтазам текширишлар ва комиссиялар ўзини оқлайди.

МАШИНА ТЕРИМИГА НИМА ЁРДАМ БЕРАДИ?

— Бундай қараганда совхозда ишлар чакки бораётгани йўқ, — дейди директор Норбек Қаюмов. — Ғўзамиз ҳолати шундан далолат. Ҳосил пишиб етилмагунча, бу ҳақда гапириш ноўрин, албатта. Пахтакорнинг қадимий донишмандлиги ҳам шунда. Ғўза худди фарзанддай, доим унга кўз-қулоқ бўлиб туриш керак. Сал эътиборсиз қолдирдингми, ҳосилни бой берасан. Нуқсонларга йўл қўймаслик зарур. Борди-ю қусурлар кўзга ташланиб қолгудек бўлса, тездан бартараф этишга ҳаракат қиламиз, бошқаларни ҳам шунга ўргатмоқдамиз. Бу — бизнинг кундалик ҳаётимиз, ишимиз, дейиш мумкин. Фикр-хаёл эса учқур бўлади, доим истиқболга шошади, — мулоҳаза юритади совхоз етакчиси. — Хўжалик жуда катта, ғўза ўстирилаётган майдон — 4.310 гектар. Пахтани четдан ҳашарчилар жалб қилмасдан қандай йиғиб-териб олиш мумкин? Совхоз эса ҳанузгача бунга эриша олмаган. Хўжалик территориясида кам эмас — 4.600 киши яшайди, аммо фақат 1.200 нафари ишлайди. Ўтган йили пахта теримига 1.400 студент, 500 ишчи ва хизматчи жалб этилди. Ҳашарчилар 2.300 тонна, совхоз ишчилари эса 700 тонна пахта тердилар. Энг асосийси — машина терими, албатта. Бироқ уни қандай йўл билан самарали қилиш мумкин? Гап дефолиантлар, янги терим комбайнлари ҳақида бораётгани йўқ. Балки совхознинг ўз қўлидан нима келиши, унинг резервлари хусусида. Пухта ташкил этилган машина терими катта иқтисодий натижалар беради. Агрегатларда терилган пахтанинг ҳар тоннасига қўлда терилганига қараганда беш баравар кам маблағ сарфланади. Фарқини кўраяпсизми? Машина терими пишиқ-пухта уюштирилгандагина шундай бўлади. Афсуски, бунинг акси ўлароқ баъзан машина терими қўл теримидан қимматга тушади.

Механик-ҳайдовчига терган тоннаси учун ҳақ тўлаши керакми? Шундай қилиб кўрилган. Исрофгарчилик кўп бўлади, гектар ҳисобига 5 центнергача пахта ерда қолиб кетади. Гектарга қараб ҳақ тўланса-чи? Бунда ҳосилнинг ерга тўкилишига йўл қўймаслик ҳисобга олинса, нима бўлади? У ҳолда кунлик ялпи терим суръати кескин пасайиб кетади. Долзарб паллада эса ҳар соат, ҳар дақиқа ғанимат. Нима қилиш керак? Эҳтимол, ҳар икки ёндашувни уйғунлаштириш лозимдир. Тоннасига қараб ҳақ тўлаш, бунда ҳар гектарда йўл қўйилган исрофгарчиликни ҳисобга олиш маъқулмикин? Агар шундай бўлса, унда шахсан манфаатдор кишигина, ҳалол, холис кишигина аниқ баҳолаши мумкин. Бундай киши эса — ижарачи, унинг звеносидаги барча аъзолар, ҳатто оиладаги одамлар. Улар ҳақиқий назоратчилардир.

— Шундай қилмоқчимиз, — деб сўзида давом этади совхоз раҳбари. — Ҳар гектарда 0,5 центнергача пахта нобуд бўлса, механик-ҳайдовчига терилган кондициядаги пахтанинг бир тоннаси учун ўн сўм тўланади. 1 центнергача исрофгарчиликка йўл қўйилса, 8 сўм, 1,5 центнердан ошмаса, 6 сўм берилади. Агар ерга 1,5 центнер ҳосил тўкилса — 4 сўм. Иккинчи ва учинчи теримларда тўланадиган ҳақ ошириб борилади.

Теримни группа усулида ташкил этишни мўлжаллаяпмиз, бироқ қаторлар ҳар бир механикка қатъий қилиб бириктириб қўйилади. Илгари бунга муваффақ бўла олмасдик. Ҳозир бошқа гап. Машинада терилган ҳосил учун ҳақ ижарачи звено ҳамёнидан, яъни унинг аъзолари ҳисобидан тўланади. Шунинг учун ҳам уларнинг ўзлари манфаатдорлик билан, қаттиқ, муросасиз назорат олиб борадилар. Звено аъзолари терилган пахта учун механизаторга пул тўлабгина қолмасдан, ерга тўкилган ҳосилни териб олишлари, унинг ишидаги бракни бартараф этишлари лозим бўлади-да.

Ҳозирги пайтда совхозда яшаб турган оилаларнинг ҳар бири 2—3—5 гектардан далага эга. Ижарачи звеноларнинг оилаларига конкрет гектарлар биринчи навбатда бириктириб қўйилади, бироқ майдонларнинг 20—30 процентига ижарачиларнинг кучи етмай қолади. Шунда звено совхоз ишчилари бўлмаган, аммо унинг территориясида яшайдиган кишилар билан қисман пудрат шартномасини тузади. Улар ўз асосий ишларидан бўш вақтларида катта ёрдам берадилар, меҳнат ҳақи эса бевосита звено ҳамёнидан тўланади. 11.715 тонна пахта йиғиб-териб олиш ва давлатга сотиш фақат ишчиларнинггина эмас, балки совхоз территориясида яшаб турган барча одамларнинг муқаддас бурчига айланган. Турмуш шароитини яхшилаш, янги социал неъматлар яратиш билан бирга баъзан совхоз ходимлари ҳамда унинг территориясида яшаб турган, аммо хўжаликда ишламайдиган одамлар ўртасида тақсимлаш мумкин бўлмай қолмоқда.

Совхоз территориясида 700 оила бўлиб, шундан 180 таси икки қаватли уйларда истиқомат қилади. Уларда яшовчи 40 оиланинг сигири йўқ, аммо майда моллари бор. Совхоздаги бошқа ҳамма оилаларда, баъзиларида иккитадан сигир боқилмоқда. Дала шийпонларида деҳқонлар учун зарур шарт-шароит муҳайё этилган. Унча катта бўлмаган ёрдамчи хўжаликлар: чорва, паррандалар, томорқа бор. Типовой ошхоналар, ҳаммом ёки душхона қурилган. Сут-товар фермалари сауна, магазин, медпунктга эга. Совхоз марказида маданият саройи бўлиб, унда фольклор ансамбли, турли тўгараклар ишлаб турибди, савдо корхоналари, маиший хизмат муассасалари, ҳаммом, болалар боғчаси фаолият кўрсатмоқда.

Бу йил 25 оилага мўлжалланган 25 та уй қурилади. Мактаб ва болалар боғчаси лойиҳаси тайёрланмоқда, яқин келажакда сузиш ҳавзаси ҳам бўлади. Ҳозирги пайтда совхозда уй-жойга жуда муҳтож 18 оила бор, улардан 8 таси ўз кучи билан қуриб олади. Бунинг учун ссуда, бинокорлик материаллари ажратиб берилди. Бироқ ҳаёт бир ерда тўхтаб турмайди: ёшлар турмуш қуришаяпти, оилалар кўпаймоқда, демак, яхши, шинам, бежирим ва қулай турар жойга эҳтиёж камаймайди.

Жиззах қўриғидаги ижара пудратининг дадил кашшофлари — «Октябрь 50 йиллиги» совхози меҳнаткашларининг хайрли ишлари қайта қуришга, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси руҳига жуда ҳамоҳангдир.

В. КУКСЕНКО,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

[Боши 8 ва 9 июль сонларида].

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

МОСКВА. Москва темир йўли Шахов станцияси ходимлари келгуси йил ҳисобига дастлабки тонна юкни жўнатдилар. Юк ташиш жараёнларининг интенсивлаштирилиши бунга кўп жиҳатдан ёрдам берди. Бу ерда вагонларга хизмат қилиш технологияси такомиллаштирилди, шериклар билан аниқ ҳамкорлик йўлга қўйилди. Шу туфайли вагонларнинг тўхтаб туриш вақтини уч соат қисқартириш, уларга анча кўпроқ юк ортишга муваффақ бўлинди. Бўшаб қолган составлардан планга қўшимча маҳсулотларни ташишда фойдаланилмоқда.

ОРЕНБУРГ. «Прогресс» совхози, «Радиатор» заводи ва «Востокнефтьстрой» трестининг 3-қурилиш бошқармаси амалий ҳамкорликдан бевосита наф кўрмоқда. Улар ўртасида тузилган уч томонлама шартнома қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ва корхоналарнинг ёрдамчи хўжалигини ривожлантиришга ёрдам берди. Завод ва 3-қурилиш бошқармаси ҳозир совхозда 400 бош сигирга мўлжалланган молхона қурмоқда. Хўжалик эса шаҳардаги шерикларига эски молхонани топширди, янги хўжаликнинг янги раҳбарлари уни чўчқаларни боқиб семиртириш учун реконструкция қилмоқдалар. Завод ва бошқарманинг ёрдамчи хўжалиги шу йилнинг ўзидаёқ ўз ходимларига сотиш учун гўшт етиштиришни икки баравардан зиёдроқ кўпайтиришга имкон беради. Саноат, қурилиш ва қишлоқ хўжалик корхоналари ўртасида тузилган уч томонлама шартномада социал-маиший муаммоларни ҳал этиш ҳам кўзда тутилган. Масалан, яқин вақт ичида дам олиш зонаси, пионерлар лагери ва бошқа объектлардан иборат соғломлаштириш комплексини биргаликда қуриш бошлаб юборилди.

ДЬЯТКОВО (Брянск области). Американинг «Американкат - кристал» фирмаси АҚШга бир миллион сўмликдан кўпроқ биллурдан ясалган идиш етказиб бериш тўғрисида Дьятково биллур заводи билан шартнома тузди. Хўжалик ҳисобига ўтиш бу корхонага янада кенгроқ экспорт алоқаларига ўтиш имконини берди. Япония, Буюк Британия, ГФРга шундай буюмлар етказиб бериш кўпайди. Австралия савдо фирмаси билан шартнома тузилди, Италияга биллур етказиб бериш тўғрисида музокара олиб борилмоқда. Ташқи савдо алоқаларининг кенгайтирилиши заводга ўз валюта запасларини вужудга келтириш имконини беради, бу валюта запасларидан ишлаб чиқаришни техника билан қайта жиҳозлаш учун фойдаланиш кўзда тутилмоқда.

ҒАЛЛАКОРЛАР ҒАЛАБАСИ

Наманган райони ғаллакорлари беш йилликнинг учинчи йили планини муваффақиятли бажардилар. Давлатга 500 тоннадан зиёд дон сотилди. Бу ютуққа «Партия XXII съезди», «Ленинград», «Коммунизм», Ленин номли, Тельман номли колхозларнинг аъзолари муносиб ҳисса қўшдилар. Суғориладиган ерларнинг ҳар гектаридан 50—55 центнердан ҳосил олинди.

— Ғаллакорларимиз 534 гектар майдонда деҳқончилик қилдилар, — дейди район агросаноат бирлашмасининг катта агрономи Пўлат Нурматов. — Ишни пудрат асосида ташкил этганимиз қўл келди. Ғаллазорларда пудратчи оилалар астойдил меҳнат қилиб, юқори ҳосил етиштирдилар. «Партия XXII съезди» колхозидан Х. Юнусов, Ж. Деҳқонов, Т. Тошпўлатов, Свердлов номли колхоздан Қ. Камолов, Ленин номли колхоздан В. Каримов, «Ленинград» колхозидан О. Камолов, Т. Усмонов бошлиқ оилавий звенолар айниқса юксак натижаларга эришдилар.

Ғаллачиликда ҳам меҳнатни ташкил этишнинг илғор усули — оила ва бригада пудратини қўлланишга фаол киришилгани муваффақият омили бўлди. Ҳисоб-китоблар бундай коллективлар оддий усулда ишлаган бошқа коллективларга нисбатан дон ҳосилдорлигини анча оширишга эришганликларини кўрсатмоқда. Шу тариқа Наманган райони ризқ-рўз бунёдкорлари мамлакат Озиқ-овқат программасининг ижросига салмоқли ҳисса қўшмоқдалар.

Ўрим-йиғим давом этмоқда. Далаларда 30 га яқин комбайн унумли ишлатилаяпти. Ғаллакорлар район бўйича умумий дон сотиш планини ўз ҳосиллари ҳисобига адо этишни кўзлашмоқда.

А. ҚОРАБОЕВ.

СУРАТДА: «Партия XXII съезди» колхозидан Тошпўлатовлар оилавий звеноси аъзолари — Турғунбой ака қизи Матлуба, ўғиллари Турғунпўлат ва Раҳимберди билан. Улар гектар ҳисобига 65 центнердан дон йиғиштириб олдилар.

В. МОЛГАЧЕВ фотоси.

Оқшом файзи

Дам олиш саҳифаси

ЯХШИ ДАМ—МЕҲНАТГА ҲАМДАМ

«КАМАЛАК» ДАЛАДА

Ғўза парвариши авж олаётган шу кунларда Фарғона областининг Боғдод районида меҳнаткашлар бўш вақтларини мазмунли ўтказиш, уларга қулай маданий-маиший шароитлар яратиб бериш юзасидан ибратли ишлар қилинмоқда. «Билим» жамияти район ташкилоти ва китобсеварлар жамияти ташаббуси билан яқинда бу ерда ташкил этилган «Камалак» агитбригадаси фаолият кўрсата бошлади. Унинг атрофига уюшган сиёсий ахборотчилар, ёш ижодкорлар ҳамда район маданият уйи қошидаги «Нилуфар» ашула ва рақс ансамбли аъзолари дала шийпонларида, ферма ва устахоналарда маданий хизмат кўрсатмоқдалар.

Кўп тармоқли хўжаликлардан бири — «Большевик» колхози сут-товар фермасида меҳнат қилаётган чорвадорлар билан бўлган учрашув айниқса мароқли ўтди. «Билим» жамияти лектори М. Жўраев давримизнинг муҳим масалалари, қайта қуриш жараёнидаги муаммолар, халқаро ҳаёт тўғрисида қизиқарли сўзлаб берди. «Авангард» район газетаси редакцияси ҳузуридаги «Камалак» ижодий уюшмаси аъзолари, ёш шоирлар Иқбол Мирзаалиев, Абдулҳамид Жалилов, Карима Ашурова, Вали Аҳмаджонов Ғайрат Абдуллаев, Шоира Мелибоева ва бошқалар ўз ижодларидан намуналар ўқидилар. Хушовоз хонандалар Тўлқин Ҳайдаров, Ёқубжон Маҳмудов, Донохон Кенжаева айтган дилрабо қўшиқлар, Фарида Қурбонова ижро этган жозибадор рақслар меҳнаткашларга манзур бўлди.

Райондаги «Москва» совхози пахтакорлари, «Ҳамзаобод» наслчилик совхози чорвадорлари билан ҳам ана шундай учрашувлар бўлиб ўтди.

З. НЕЪМАТОВ.

АСРГА ТЕНГДОШ

Балиқчи район марказининг Оқтом кўчасидаги 30-уйда истиқомат қилувчи Нурхон она Убайдуллаеванинг ёши бир асрдан ошди. Шунга қарамасдан у ҳамон тетик ва бардам. Онахоннинг беш нафар фарзанди эл-юртга сидқидил хизмат қилаяпти. Умрзоқ — олий маълумотли педагог, Холисхон — донгдор пахтакор. М. Горький номли совхознинг у бошқараётган 1-бўлими ишчилари 40 центнерлик маррани эгаллаш учун курашмоқдалар. Маъруфжон — юрист, Отабек — район халқ маорифи бўлимининг бош бухгалтери.

Онахоннинг 145 та невара ва чевараси бор.

С. ЙИГИТАЛИЕВ,
У. МИРЗААҲМЕДОВ.

Болаликнинг бахтли лаҳзалари.

Д. ҚЎЛДОШЕВ фотоэтюди.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Олий лигада пешқадамлик қилаётган Киев динамочилари навбатдаги ғалабани қўлга киритдилар. Улар ўз майдонларида «Арарат» (Ереван) командасини 2:0 ҳисобида мағлубиятга учратишди.

Днепропетровскнинг «Днепр» ва Ленинграднинг «Зенит» коллективлари учрашуви жанговар дуранг (1:1) билан якунланди. Шунингдек «Динамо» (Москва) — «Металлист» (Харьков) матчида ҳам кучлар тенг (1:1) келди.

«Нефтчи» (Боку) — «Қайрат» (Олмаота) учрашувида дарвозаларга олтита тўп киритилди — 4:2. Бошқа ўйинлар натижаси: — «Шахтёр» (Донецк) — «Локомотив» (Москва) — 0:1, «Черноморец» (Одесса) — «Жальгирис» (Вильнюс) — 1:0.

БОКС

Таиланд пойтахти Бангкокда халқаро мусобақа бошланди. Унда мезбонлардан ташқари СССР, Австралия, Болгария, Дания, Норвегия, Филиппин, Жанубий Корея ва Япония боксчилари иштирок этишаяпти.

Мамлакатимиз чарм қўлқоп усталари илк «жанг»ларни муваффақиятли ўтказишди. Чунончи Рудик Казанжян (48 килограммгача вазнда) ва Эрик Бальянов (63,5) майдон эгалари вакиллари К. Вичиенват ҳамда П. Суванвичитни енгишди.

БАСКЕТБОЛ

Роттердамдаги олимпиадаолди финал мусобақасининг ҳар бир учрашуви мухлису мутахассисларда яхши таассурот қолдираяпти. Чунки командалар ғалаба қозониш учун бор маҳоратларини намойиш этаяптилар.

Таъкидлаш жоизки, финал турнирида СССР терма командаси яхши қатнашаяпти. Вакилларимиз навбатдаги учрашувда ҳам ғалабага эришдилар. Бу сафар Буюк Британия баскетболчиларини доғда қолдиришди — 123:83.

ГФР — Франция терма командалари учрашувида 96:90 ҳисоби қайд этилди.

ВЕЛОПОЙГА

Португалия йўллари бўйлаб ўтказилган анъанавий халқаро мусобақа ниҳоясига етди. Унинг ҳар бир босқичида ғолиблик учун кескин кураш борди. Айниқса майдон эгалари вакили Жанист Паулиньо ўзини кўрсатди. Пировардида у етти босқич натижасига кўра ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди.

Москва олимпиадаси чемпиони минсклик Олег Логвин иккинчи ўринни эгаллади. Унинг ҳамшаҳари Евгений Антонович учинчи бўлди.

ШАШКА

Минскда юз катаклик шашка бўйича йирик халқаро турнир бошланди. Унда Голландия, Польша ва СССРнинг ўн икки машҳур спортчиси ғолиблик учун баҳсга киришишди.

Харьковлик жаҳон чемпиони О. Левина илк учрашувда польшалик Э. Маньқинани мағлубиятга учратди.

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА

Таллиндаги «Динамо» стадионида мамлакат чемпионати бўлиб ўтди. Республикамиз вакили В. Зайцев биринчиликнинг охирги куни кумуш медални қўлга киритди. У найза улоқтиришда иккинчи натижани кўрсатди. Олмаоталик В. Евсюков мамлакат чемпиони бўлди. Белоруссиялик Н. Косянок учинчи ўринни эгаллади.

ШАХМАТНИНГ СЕҲРЛИ ОЛАМИ

Шахмат. У нима? Спорт, яъни қизғин курашлар олами, ўйлаб чиқарилган мураккаб вазиятлар, айни чоғда ҳаяжонлар, ташвиш ва умидбахш дамлар олами. Унда спорт ва санъат, баҳс ва ижодкорлик, пўлат ирода ва чуқур фикр-мулоҳаза ўзининг мужассам ифодасини топган. Кўҳна ва ҳамиша навқирон бу ўйинда ғалаба иштиёқи ҳаётий мақсад ва заруратга айланади. У миллионларнинг севимли машғулоти, дам олиш соатларини мароқли ва кўнгилли ўтказиш омили, катта спортда эса мустақил шуғулланиш, касб-корга айланган меҳнат. Ана шуларнинг ҳаммаси уйғунликда шахмат демакдир. Шундай бир ўйинки, сенга кўп нарса аён, кўп нарса нотаниш. У шу жиҳати билан ғоят қизиқарли ва ҳайратланарлидир.

Яна бир нарса маълумки, шахмат—мунтазам шуғулланишни тақозо этадиган машғулот. У тинимсиз фаолият сифатида руҳий тарбияни шакллантиради, ўз ишингга танқидий нуқтаи назардан қараш ва баҳолаш, холис бўлишга ўргатади. «Бевосита шахмат ёрдамида феъл-атворимни яхшилашга эришдим. Бу ўйинда хато ва камчиликларингни тушуниб олганингдагина улкан мастер бўлиб етишишинг мумкин. Ҳаётда ҳам айни шундайдир», — деб ёзганди биринчи рус жаҳон чемпиони А. Алёхин. Бу сўзлар ўз моҳиятини ҳамон йўқотгани йўқ. Ахир, шахматда бу ўйин бир мақсадга йўналтирилган тақдирдагина ақл-идрокнинг муайян томонлари камол топади.

Шахмат олий бисот, юксак натижалар ижодий манбаи сифатида хизмат қилиши мумкин. Лекин бу медалнинг иккинчи томони ҳам бор. У фақат ижодий ишгина эмас, айни чоғда кўп меҳнат талаб қиладиган, баъзан юрагингда чандиқлар қолдирадиган ҳунар ҳамдир. Гоҳо бу касб хафахонликлар келтириб чиқариши, муваффақиятсизлиқларга дучор этиши мумкин. «Инсонни ҳеч қачон ҳунармандчиликка даъват этмайдилар. Уни фақат бурчини ва оғир вазифани бажаришга чақирадилар», — деганди К. Паустовский. Аммо замонавий шахмат ўйини бу сўзларни тасдиқлашдан кўра эҳтимол кўпроқ инкор этар. Шахматчи бир жиҳатдан врачга ўхшаб кетади. У касаллик белгилари ва дори-дармонлар хазинасини билади. Лекин энг мушкул жойи шундаки, ана шу аломатлар сезилмайди, дорилар эса ёрдам беролмайди. Сен ниманики билганинг, ниманики қилишга қодирлигингдан фойда йўқ, ҳал қилувчи лаҳзада асқотмайди, сенинг ягона, бир мартагина йўл қўйган хатоинг ёмон оқибатларни келтириб чиқаради, тамом-вассалом. Мастернинг сеҳргарлиги иш бермайди. Натижада яна оғир ва кўп меҳнат талаб этадиган изланишларга бериласан, янги дори-дармонларни излашга тушасан, ишонч билан кутасан, кўп нарсадан умид қиласан. Лекин тағин янглишасан — яна ҳамма нарсани қайтадан бошлайсан. Бу муваффақиятнинг тасодифан рўй берадиган хатога боғлиқлигидир. У врачнинг эҳтиётсизлиги ёки паришонхотирлиги оқибатида содир бўладиган қайғули ҳолатга ўхшайди.

Шахматнинг ажойиб хусусиятларидан бири шундаки, сен аввало ўз майлинг билан ўйнайсан, айни чоғда ўзгага, унинг билим ва тажрибасига, қанчалар ҳушёрлигига, курашга қай даражада шайланганига, ниҳоят омад келиши ёки келмаслигига боғлиқсан.

Шахмат назарияси бугунги кунда минглаб мастерларнинг ўзаро рақобат қилиши натижасида тобора ривожланиб бораяпти. У асосан тинч ва осойишта хона ичида, ўзинг билан яккама-якка баҳслашувларда, кўпчиликнинг иштирокисиз такомиллашиб, қайта туғилмоқда. Шуниси эътиборга моликки, айни уйда топилган янги йўналиш кейинчалик ўйин пайтида шиддатли ҳужумни келтириб чиқариши, бу томошабин ва ҳакамни беихтиёр ҳайратга солиши, қарсак чалишга мажбур этиши мумкин.

Шахмат гўзаллиги унинг жозибадор, эътиборни жалб этувчи кучидадир. Лекин ғоя гўзаллигига амалий ўйин чоғида эмас, балки унинг шаклини яратиш жараёнида баҳо берамиз.

Масаланинг моҳияти ғоят мураккаб кечадиган ўйин гўзаллигини қандай тушунишда. Ўйиндаги ана шу кўркамлик, жозиба мезони ниҳоятда ранг-баранг ва ҳаракатчан, айни чоғда барқарор ҳамда сенга боғлиқ эмас. Унинг нусха ва шакллари турли-туман. Мураккаб музика асарини, масалан, симфонияни тушуниш учун фақат одамнинг эшитиш қобилияти яхши тараққий қилибгина қолмасдан у муайян даражада эстетик фаросатга ҳам эга бўлиши керак. Бизнинг бу борадаги тушунчаларимиз бир-биридан шу қадар фарқ қиладики, бу худди қандай таронани севишимиз, уни қандай қабул қилишимиз ва тушунишимизга ўхшайди. Устига-устак бугун бизга бир нарса ёқса, эртасига уни хуш кўрмай қоламиз.

Психология фанлари докторлари В. Н. Пушкин ва О. К. Тихомиров шахматчиларнинг фикрлаш жараёнларини ёзишга бир неча бор уриниб кўришди. Тадқиқотлар пайтида замонавий усуллардан фойдаланилди, чунончи, кўз ҳаракатларини қайд этиш устида иш олиб борилди. Шахматни тадқиқ қилишнинг кибернетик йўли бугунги кундаги кенг илмий йўналиш бўлиб, давр «нафаси»нинг муайян даражадаги акс этиши ҳисобланади. У ақл-фаросат билан иш кўришни амалиётга айлантирди.

Шахмат бахтли санъат ҳамдир. У гувоҳларнинг хаёли ва онгидагина қолиб кетмайди, мастерлар ўйнаган энг яхши партияларда умрбод сақланади. Улар ҳаёт саҳнасидан кетганларидан кейин ҳам хотирадан чиқмайди. Ҳар доим бирга, йўқолиб кетиши мутлақо мумкин эмас. Гарчи мастернинг ўзи санъат учун йўқ бўлса-да, аммо ўйнаган партияси — ҳамманинг бисоти. У барчани илҳомлантиради, саволлар бериб, ўйлашга мажбур этади. Унинг кучи — изоҳномалардадир. Шахмат музика ёки сураткашликка хос камдан-кам учрайдиган бу гўзалликни кўп бор қайта тиклаб, эстетик завқ-шавқ бағишлайди, баъзан иқтидор ва маҳоратини бойитади.

Спасский билан бўлган матч (1966) якунларини изоҳлаб, Петросян (у ғалаба қилганди) бундай деб ёзганди: «Асаб ҳужайралари ипдек таранглашган бундай ўта тиғиз бир шароитда мусобақа қатнашчиларидан соф ижодий ният деб спортга хос ўй-фикрларни қурбон қилишларини талаб этиш мумкинмиди?» Бу ерда энди назария эмас, асабий вазият айбдордир. Бундай пайтда баҳоналар истаганча топилади. Важлар эса фақатгина бир моҳият — шахмат санъатидан бошқа ҳар қандай нуқтаи назардан қараганда тўғри. Бу ерда биз А. Алёхиннинг қуйидаги сўзларини қониқиш билан эслаймиз: «Мен учун шакл ғоясининг ўзи гўзал. Мен мўъжизаларни яратганимда ўзимни бахтиёр сезардим... Эҳ, бу рақиб, сизга ёпишиб олган ходим! Шахмат ишида фақат ғалаба учун интилмайдиган, аввало мислсиз қимматга эга асар яратиш пайтида бўлган зукко устага озмунча ташвиш келтирмайди у».

Мастер ғалаба қилишни ўз олдига мақсад қилиб қўймагунга қадар яхши шахмат программачиси сифатида ўзини кўрсата олмайди. У дуранг қилиш учун қай йўсинда ўйнаши кераклигини билади! Лекин шахматда яхши ўйнаш камлик қилади. Шунинг учун қўлланмалар, дарсликлар билан яқиндан танишиш, маҳоратни ошириш устида муттасил ишлаш, ягона ният — ғалаба қилиш учун зарур бўлган энг яхши фикр ва ғоялар, йўлларни излаб топиш даркор. «Ҳар бир партияни бошлашда олдимда кўз илғамас хаёллар, саргузаштлар, жумбоқлар ва аниқ математик ҳисоблар оламининг эшиги очиларди, — деб ёзганди мексикалик ёзувчи ва тарихчи Хуан Хосе Ареола. — Тўғри, биринчи сўқмоқлар аллақачон топталган ва ўз номларига эга — испанча партия, французча ҳимоя, тўрт от дебюти ва ҳоказо. Бироқ таниш бу йўллардан тезда чиқиб, шундай вазиятга тушиб қоламизки, у ақл-идрокимизни синовдан ўтказади, биздан ҳамма нарсани ипидан игнасигача ҳисобга олишни талаб этади ва хавфли юришлар қилишга ундайди. Шахмат мен учун абадий сир ва мўъжиза. Бугунги кунда мени фазога парвоз қилишлар ҳайратга солмайди, улар одатга айланди. Шахмат партиясидаги юриш эса олдиндан билиб бўлмайдиган, кутилмаган нарсадир».

Бу ҳақли сўзларга қўшилмасдан бўлмайди. Дарҳақиқат, шахмат бизда чинакам халқ ўйини, машғулотига айланди, ҳар бир совет оиласининг кундалик ҳаётидан мустаҳкам ўрин олди. Аммо шундай ҳақли савол туғилади: нега энди шахмат бошқа кўпгина спорт ўйинлари орасидан ажралиб чиқди-ю асрлар оша фақат сақланиб қолдигина эмас, балки ўзига бўлган қизиқишни бу қадар оширди? Албатта, гап унинг ҳаммабоп бўлишида, қимматли асбобларни сотиб олиш талаб қилинмаслигида ёки табиий шароитларга боғлиқ бўлмаганлигидагина эмас. Шахматнинг оммавийлашиб кетишига асосий сабаб унинг инсон руҳий дунёсини бойитиш, ижодий қобилиятини ривожлантиришга ижобий таъсир кўрсатувчи чуқур мазмунга эгалигидадир.

К. Маркс, В. И. Ленин, М. И. Калинин, М. В. Фрунзе, Э. Тельман, М. Робеспьер, Н. Г. Чернишевский, Л. Толстой, М. Горький, Н. В. Суворов, М. Н. Тухачевский каби машҳур кишилар бу ўйинга юксак баҳо берганлар. Улар шахматнинг ақлни чиниқтириш, феъл-атворни тарбиялашдаги аҳамиятини чуқур англаганлар. В. И. Лениннинг сафдоши, Улуғ Октябрь революциясининг иштирокчиси, давлат ва партия арбоби Н. В. Криленко уни ниҳоятда севган ва қадрлаган. У шахмат тўғрисида мана нима дейди: «Шахмат ғояларининг бойлиги, комбинацияларнинг гўзаллиги ақлий ижодиётнинг бу турини санъат, шеърият, сураткашлик, музика, қўшиқ билан ёнма-ён қўяди. Бу ўйин ўзининг ички қонуниятлари ва темир мантиғига эгаки, булар қонуниятларининг аниқлиги ва микёси жиҳатидан уни фанга яқинлаштиради».

А. ИНОҚОВ,
СССР спорт мастерлигига номзод.

Газетхон илҳоми

ҚЎМСАШ

Қишлоққа қайтганда

Мен кетганда экилган тол бўйим билан тенг эди,
Кўчалар ҳам ел чарх урса сиғдиргудай кенг эди.
Чарх урардик ел сингари кўчаларни тўлдириб,
Жанг-ўйинда чангга ботиб, гоҳ «ўлиб», гоҳ «ўлдириб».

Хушбўй беда ҳидин сочиб аробалар ўтган дам —
Осилардик, поезд минган каби бошлар осмонда.
Қўшни чолнинг шақилдоғи саҳаргача тинмасди,
«Партизанлар ҳужумини» барибир у сезмасди.

Жониларидан «тўйдирардик» эртакчи кампирларни,
Эртакларнинг қанотида кезардик не юртларни.
Тошиб оққан ариқ эди бизнинг азим дарёмиз,
Кафтдай қишлоқ эди бизнинг поёни йўқ дунёмиз...

...Бугун кезсам, назаримда, торайибди кўчалар,
Шўх ўйинлар суронсиз қорайибди кечалар.
Бўйим билан бўйдош толлар қирқилибди, во дариғ,
Зарафшондан жудо бўлгач, кўмилиб кетмиш ариқ.

(Оқар сув ҳам қишлоқ учун йўқотилган хазина,
Ҳафтада бир келиб-кетар сув ташигич машина).
Одамларнинг суҳбатгоҳи — сув тегирмон ўрнида
Чуқур ҳандақ... Гўнг кўмибди оилавий бригада.

Қишлоқ файзи—сўлим чорбоғ, кўзни юмгач боғбони
Бузилибди, жойни олган сартарошлик дўкони.
Сарҳовуз йўқ, демак, сайроқ қушларнинг қий-чуви йўқ,
Симёғочга осиқ карнай... Кимдир жўшиб сўйлар нутқ...

На пода бор, на от кишнар, на бир эшак ҳанграйди,
Нуқул авто, моторларнинг сигналлари янграйди.
Болалар ҳам анча босиқ, чопмас мошин ортидан,
Эп кўришмас «ўғрилик»ни бировларнинг боғидан.

Эртак кони — кампирларнинг касод бугун «бозори»,
Тингловчи йўқ... Кекса дилда шу армоннинг озори.
Хайрли тун, ҳамқишлоқлар! Нега титрар овозим!
Нечун қалбим бунча нотинч,
Нечун намланди кўзим!

Самандар ВОҲИДОВ.

РАССОМ ХАНДАСИ

РАИС: — Отахон, бозорни катта қилиб юборибсиз-ку!
КОЛХОЗЧИ: — Бўзчи белбоққа ёлчимаганидек қишлоққа сабзавот дўкони бўлмагач, сарсонмиз-да.

Бу темир одам билан тил топишиб бўлармикан?!

М. ЖЎРАЕВ расмлари.

КЕЛИН ИЗЛАБ

Шингил ҳикоя

Кейинги пайтлар Мақсуда хола арзанда ўғлини ҳадеб мақтаб кўкка кўтараверадиган одат чиқарган. Майли, мақтаса мақтай қолсин-у аммо меъёридан ошса, унчалигам ёқавермас экан одамга.

Кўпчилик, айниқса биз, маҳалла-кўйдагиларга ўғлининг афт-ангори шундоқ ҳам маълум: бир кўзи ожиз, чап оёғи эса оқсайди.

Ана, Мақсуда хола бизникида савлат тўкиб ўтирганча яна ўғлининг афтар-дафтарини очарди.

— Болагинам пиёниска бўлмаса, ўғри-бевош бўлмаса ёки қўлидан ҳеч иш келмайдиган ложарам эмас. Ҳалиги Эрматнинг қизи бўлса ноз қилиб, шундоқ боламни паст урди-я.

Ўзимни кулиб юборишдан зўрға тийдим. Чунки Эрмат деганларининг қизи номи ҳамманинг оғзига тушган, нуқсонсиз, хушрўй. У совчиларни «Кўзим ожиз, оёғим оқсоқмиди? Ўзига ўхшаганини топинглар»,—деб эшикдан беобрў қилиб ҳайдаган, кейин роса йиғлаган бечора. Мақсуда холаям қизиқ, нақ осмондан келади.

— Энди сизам чарчадингиз, — дедим Мақсуда холага пиёладаги чойни узатарканман.— Биронтани қилингу қўйинг-да. Бунақада келин қидиравериб, Давронниям умри ўтиб кетади, сизниям. Ҳалиги Миршарофнинг қизи нима бўлди-а?

— Э, қўйинг-е ўша қизни, укажон, бўлмайди, — деди Мақсуда хола қалин лабларини икки томонга чўзиб, бошини сарак қиларкан. — Бўйи Давронимнинг бўйига иккита келади, ўзиям худди қора ялоққа ўхшайди.

— Унда кимни келин қиласиз, ахир? — дедим энди чинданам сабрим тугаб.

— Э, билмайман ўзимам, укажон, қизларга ҳайрон қоласан-да. Қанақа йигитни хоҳлашади ўзи? Ҳа, Давронжонимга нима бўпти? Бир кўзи салгина кўрмайди, бир оёғи билинар-билинмас оқсайди, холос. Бипбинойи йигит бўлса!

— Қизларам анойимас-да, холажон, — тушунтиришга уриндим мен. — Шунинг учун сиз ҳам оёғи сал оқсайдиган, кўзи сал кўрмайдиган қизга оғиз солишингиз керак.

Гапиришга гапирдим-у, қўрқиб-писиб Мақсуда холани кузата бошладим.

— Ҳув нариги гузарда бир қиз бор дейишаяпти, ақлли экан, сочлари тақимини ўпаркан. Попурчилик устахонасида ишлармиш. Шундоқ ўн қўлиям ҳунар экан. Хаёлимдан кўтарилай депти. Совчиликка бориш керак. Зора тақдир учратгани шу бўлса, — у тусмолланиб калишини кия бошлади.

Кўз олдимда Мақсуда холанинг борган эшигидан яна ноумид сўппайиб чиққани кўринди-ю юрагимни ғашликми, ачинишга ўхшаган бир нима эгаллади. Мен унинг ортидан хомуш қараб қолдим.

Сабоҳат НОРБЎТАЕВА.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

КУЁВЛАР ЯРМАРКАСИ

Марокашнинг Атлас тоғлари ёнбағрида жойлашган Имилхил шаҳарчаси яқинида иккита катта кўл бор. Афсоналарга кўра улар турмуш қуришга аҳд қилган ошиқ-маъшуқлар кўз ёшидан пайдо бўлган эмиш. Йигит ва қиз мансуб қабилалар ўртасида низо чиққан экан...

Эндиликда Имилхил «Моссен» деб аталган байрами билан машҳур. Бу ўзига хос никоҳ ярмаркасидир. Кўп жойлардан қора-қизил рангдаги учли қалпоқларни кийиб олган бевалар билан ёш қизлар ҳар йили бу ерга йиғилишади. Анъанага кўра айтҳаддиду қабиласига мансуб хотин-қизлар куёвлар ярмаркасида ўзларига ёққан йигитларни бемалол танлашлари мумкин.

УЙ БЕКАЛАРИ РАҲБАРЛИГИДА

Лангин шаҳрида (ГФР) қўлига бирор марта ҳам дазмол ушламаган эркаклар учун уй ишларини ўрганиш бўйича тезкор курслар очилган. Уларда шуғулланувчилар ювиш, кийимларни дазмоллаш, тугма қадашни тажрибали уй бекалари раҳбарлигида ўрганишади.

КУЛГИ БИЛАН ДАВОЛАШ

Кулги ҳақида кўп ёзилган ва кўп гапирилган. Америка олимлари ҳеч эскирмайдиган бу мавзуга яқинда яна мурожаат этиб, бир дақиқа юракдан кулиш инсон танасига катта фойда етказишини аниқладилар. Тадқиқотчиларнинг тасдиқлашларича, қувноқ ўтказилган олтмиш секундлик вақт 45 минут осойишта дам олишга тенг экан. Биз берилиб кулганимизда ўпкага жим ўтирган пайтимиздагига нисбатан тахминан уч баравар кўп ҳаво киради. Бундан ташқари бизнинг «ҳи-ҳилаб» кулишимиз товуш пардаларини машқ қилдиради. Қисқаси, вақтини шодиёна ўтказмаган киши ўзига ўзи зарар етказади.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»

Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33, 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими —32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р. — 16745. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2040.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12